

Körsång i Svenskfinland – en kartläggning

Hanna Kronqvist

Körsång i Svenskfinland – en kartläggning

Hanna Kronqvist

Hanna Kronqvist har kartlagt det finlandssvenska körfältet.

Syftet med kartläggningen är tvåfaldigt:

Dels undersöker hon hur situationen ser ut bland de finlandssvenska körerna för tillfället.

Vilka är aktörerna och hur är verksamheten utformad?

Dels pekar hon på utmaningar och svårigheter och kommer med förslag på åtgärder som kunde gynna och utveckla den finlandssvenska körkulturen.

Kulturfonden riktar ett varmt tack till författaren!

Författaren ansvarar för innehåll och formuleringar i rapporten.

© Hanna Kronqvist

GRAFISK DESIGN Lena Malm

TRYCK Unigrafia, 2014

TRYCKORT Helsingfors

ISBN 978-951-9211-91-6

Innehåll

- 1 Inledning | 5
- 2 Syfte och tillvägagångssätt | 9
 - 2.1 Avgränsningar och definitioner | 10
 - 2.2 Körforskning | 13
- 3 Kören som instrument och organisation | 17
 - 3.1 Instrumentet kör | 19
 - 3.2 Kören som organisation | 21
 - 3.3 Amatörkultur och professionalism | 22
- 4 Det finlandssvenska körfältets aktörer | 27
 - 4.1 Körsången på förbunds nivå | 29
 - 4.2 Körsången inom institut och församlingar | 30
 - 4.3 Körernas regionala fördelning | 34
 - 4.4 Körtyper | 36
 - 4.5 De fristående körerna | 41
 - 4.6 Utvecklingsförslag | 42
- 5 Körernas verksamhet | 45
 - 5.1 Grundförutsättningar för verksamheten | 46
 - 5.2 Körernas repertoar | 50
 - 5.3 Samarbete och resor | 56
 - 5.4 Körernas synlighet på internet och i sociala medier | 57
 - 5.5 Körlivets styrkor och svagheter | 62
 - 5.6 Utvecklingsförslag | 63

6	Barn- och ungdomskörverksamheten	65
6.1	Körverksamheten i skolorna	67
6.2	Martin Wegelius-institutet och körmusiken	68
6.3	Körsången inom musikinstituterna	69
6.4	Församlingarnas barn- och ungdomskörverksamhet	71
6.5	Utvecklingsförslag	72
7	Utbildning	75
7.1	Tredje sektorn	76
7.2	Musikinstituterna	78
7.3	Yrkesutbildningen	79
7.4	Utvecklingsförslag	80
8	Körerna som bidragstagare	83
8.1	Körernas ekonomiska förutsättningar	83
8.2	Stödbehov	85
8.3	Utvecklingsförslag	86
9	Sammanfattning och förslag	89
9.1	Allmänna utvecklingslinjer	90
9.2	Utvecklingsförslag	93
	Källor	95
	Tryckta källor	95
	Radioprogram	96
	Webbartiklar	96
	Webbplatser	97
	Bilaga	99

1. Inledning

Det finlandssvenska körfältet är brett och traditionsrikt. Finland har en gammal körtradition, som med skolsångsamlingen *Piae Cantiones* från 1582 sträcker sig nästan 450 år tillbaka i tiden. Åldersmässigt sträcker sig dagens körliv från Finlands äldsta verksamma kör, Akademiska Sångföreningen med 175 fyllda år, till körer startade under det gångna året. Under 1900-talet har otaliga körer sett dagens ljus, varav många fortfarande är livskraftiga medan andra har dött ut eller avslutat sin verksamhet.

I Svenskfinland verkar för tillfället ca 360 olika körer. Körsången har fortsatt vara en populär hobby bland finlandssvenskarna och det finns ett flertal finlandssvenska körer på alla svenskspråkiga orter. Den mångfald fältet i dag kan presentera är imponerande och det är tydligt att det finns en efterfrågan på olika former av amatörmusicerande i kör. Det finlandssvenska körlivet är uteslutande amatörinriktat.

Svenska kulturfonden verkar för att stöda olika former av konst och kultur på svenska i Finland. Årligen delar man ut bidrag och understöd till ensembler, grupper och enskilda. För att kunna finansiera sin verksamhet söker de flesta av dagens körer bidrag och understöd av såväl Svenska kulturfonden som andra fonder och stiftelser. I de flesta fall är bidragen avgörande för körens existens och verksamhetsmöjligheter.

Körsång är en blandning av musikalisk verksamhet, konstnärligt skapande och socialt engagemang. Man kan göra listan med studier av körsångens positiva effek-

ter oändlig. Likaså är orsakerna till varför så många väljer att sjunga i kör lika lång som sångarna är många. Om man rangordnar och grupperar svar framträder dock en ganska tydlig bild av körsångens väsen i dag, och svaren tycks vara internationellt homogena. Kombinationen av musik och socialt umgänge är avgörande för många. Fikapausen under övningen betyder ofta lika mycket som den musikaliska upplevelsen. Grupptillhörigheten verkar tillfredsställa ett allmänmänskligt behov av att få vara en del av ett sammanhang, samtidigt som sång i olika former är en mycket populär musikalisk uttrycksform. Körsången förenar människor över generationer och samhällsgrupper och bidrar aktivt till en stimulerande livsmiljö på en ort. Därtill är kören en aktiv kultur- och evenemangsproducent, vilket i sin tur har ett starkt samband med ortens och kulturens ekonomiska struktur.

Samtidigt som körsången är en slags folkrörelse med tusentals aktiva sångare är det en allmänt vedertagen uppfattning att körsången rent kvalitativt är i behov av utveckling och kompetens. Dels handlar det om allmän musikalisk kompetens och dels gäller det avsaknaden av mer professionellt inriktade körer. Ett professionellt körliv skulle på lång sikt kunna leda till större erkännande av körkonsten, bättre ekonomiska förutsättningar och musikaliskt nyskapande former som på sikt kunde gagna även amatörkörerna.

Jag är själv aktiv som kördirigent sedan tio år tillbaka. Arbetet i körerna har medfört en viss förkunskap om det finlandssvenska körfältet, i kombination med ett genuint intresse för körmusiken och dess utveckling på olika plan. Min avhandling pro gradu i musikvetenskap handlade om de finlandssvenska sångfesterna och därmed känns övergången från de stora sammanhangen till den enskilda körnivån naturlig.

Denna kartläggning har tillkommit på uppdrag av Svenska kulturfonden. Syftet med kartläggningen har varit att få en överskådlig bild av ett ganska stort fält. I en kartläggning som denna kan man givetvis ta fasta på olika aspekter. Jag har valt att först och främst samla information om körfältet och presentera aktörerna och deras verksamhet. Därtill ligger fokus på två teman som ofta kommit upp i diskussioner

med olika aktörer. Det första gäller barn- och ungdomskörer och det andra gäller olika former av utbildning. Avslutningsvis har jag utgående från samtal med sångare, dirigenter, administratörer, utbildare och tjänstemän sammanställt och sammanfattat utvecklingsmöjligheterna i fjorton punkter. Min förhoppning är att kartläggningen kan stöda såväl Svenska kulturfonden och andra stiftelser i utdelningsarbetet, som körerna ute på fältet i deras arbete med att tillsammans skapa kultur på svenska i Finland.

2. Syfte och tillvägagångssätt

Körlivet utgör en stor del av amatörmusiklivet i Svenskfinland, särskilt bland vuxna.

Att körsången är positiv kraft i många människors liv står ganska klart. Denna kartläggning har en allmänskulturell vinkling och tar därmed inte ställning för eller emot olika körrelaterade forskningsresultat som diskuteras i samband med kartläggningen. Utredningen tar inte heller ställning till kvalitativa eller resultatbaserade aspekter av körlivet; vad som är ”bra” eller ”dålig” verksamhet eller huruvida en kör sjunger ”bra”, även om kvalitetsrelaterade aspekter framkommer i arbetet. Istället kan utredningen förhoppningsvis bidra med att ställa frågor och uppmana till vidare diskussion kring ämnet. Sådan diskussion kan i sin tur föra utvecklingen framåt.

Det skriftliga material som kartläggningen baserar sig på bygger på information från körers, organisationers och olika institutioners webbplatser samt på Svenska kulturfondens utdelningsmaterial. En närläsning, analys och tolkning av detta material ger svar på övergripande frågeställningar som ”vem”, ”vad”, ”hur” och ”var”. Därtill har jag intervjuat och diskuterat med ett antal aktörer inom vokalmusiken i Finland. Många har svarat på frågor via e-post eller per telefon. Intervjuerna med dirigenter, utbildare och administratörer har varit otroligt viktiga och inspirerande källor i arbetet med utredningen. De tankar och åsikter som har lyfts fram under samtalen har i hög grad bidragit till hur kartläggningen format sig. Alla dirigenter, styrelseordföranden och administratörer är anonyma, medan de som intervjuats i egenskap av tjänstemän nämns vid namn.

Den första delen av kartläggningen består av en körförteckning som jag sammanställt, för att få en bild av hur fältet ser ut. En dylik lista, med både profana och sakrala körer, fanns inte från tidigare. Det står klart att möjligheterna till körsång på svenska i dag är väldigt många. Utan att ta ställning till innehållsmässiga aspekter eller konstnärliga kvaliteter kan man konstatera att körsången rent kvantitativt sett mår bra.

Den andra delen av kartläggningen består av innehållsmässigt relaterade ämnen, som antingen kommit upp under intervjuerna eller som jag uppfattat som angelägna. Det handlar dels om att kartlägga nuläget för körerna, dels gäller det områden som kan förbättras. Frågor som väckts under arbetets gång gäller till exempel huruvida det finns möjlighet att hitta nya mötesplatser för vokalmusik och körkultur. Finns det delar som behöver extra stödinsatser eller finns det områden som saknas helt i det finlandssvenska körlivet? Och vilka är styrkorna? Eftersom kartläggningen är ett beställningsarbete av Svenska kulturfonden är det också angeläget att inkludera dess roll i körlivet samt diskutera på vilket sätt Svenska kulturfonden på bästa sätt kan stöda vokalmusiken i Svenskfinland.

De fjorton utvecklingsmöjligheter som jag listar är ett resultat av de diskussioner och intervjuer jag fört. De kan ses som riktgivande på ett allmänt plan. Min avsikt med utredningen är inte att komma med lösningar eller direkta uppmaningar till enskilda körer, men förhoppningen är att de frågor som här ställs kan fungera som diskussionsunderlag för arbetet med och utvecklingen av körlivet även på körnivån.

2.1 Avgränsningar och definitioner

En av de första frågorna som uppkommit vid sammanställandet av körlistan gäller definitionen av begreppet kör. Körbegreppet är inte entydigt. Speciellt inom församlingarna och pensionärssamfundet, inom vården samt i viss mån inom skolorna finns sammanslutningar där man samlas med sången som gemensam nämnare.

Dessa sångsamlingar ingår ändå inte i det körbegrepp som jag avser i denna kartläggning.

Karen Ahlquist har avgränsat begreppet kör utgående från vissa strukturella principer: man har ett mer eller mindre fast medlemskap, man repeterar och uppträder och särskiljer dessa två, man har en utvald repertoar, en utnämnd ledare, och sångarna är (oftast) inte solistiska.¹ Den svenska körforskaren Ursula Geisler understryker dock att detta enbart är en traditionell definition som tar fasta på strukturen. Varken körens rituella, sociala och kommunikativa funktion eller lyssnaraspekten omfattas av denna definition.²

Utöver Ahlquists strukturella definition har jag därför lagt till tre kriterier för att en musikgrupp skall kunna kallas en kör. Det har på senare år blivit allt mer populärt med gruppssång i mer terapeutiskt syfte. Trots att dessa sånggruppers former långt påminner om traditionell körsång har de inte räknats med till denna kartläggning, eftersom de musikaliska målsättningarna i grupperna är sekundära. För att räknas som kör skall *gruppens primära mål vara av musikalisk art*.

Det andra gäller en musikalisk parameter som jag uppfattar som grundläggande. För att kvalificeras som en kör i denna kartläggning skall gruppen helt eller åtminstone delvis ägna sig åt *stämsång*. Om en grupp främst ägnar sig åt unison sång klassas det i detta fall som allsång och kan inte inkluderas i körbegreppet.

Det tredje och sista kriteriet som bör uppfyllas är att kören bör rikta delar av sin verksamhet utåt. Med detta avser jag att kören *aktivt bör marknadsföra sig själv och sitt evenemang till en utomstående publik*. Man bör kunna hitta information om körens övningar, målsättningar och konserter på internet, i tryckt massmedia eller via andra tydliga kanaler. Informationen om kören bör vara lättillgänglig för vem som helst. Slutna sammankomster i sångens tecken kan därmed inte räknas som en kör, även om man skulle uppfylla de övriga listade kriterierna.

1 Ahlquist, Karen (red.) (2006). Chorus and Community. Urbana: Univeristy of Illinois Press

2 Geisler, Ursula (2010). Körforskning. En bibliografi. Lund/Malmö: Körcentrum Syd

De finlandssvenska körerna omfattar alla de strukturella mått som Ahlquist beskriver. Speciellt den första punkten, ett mer eller mindre fast medlemskap, är grundläggande. De allra flesta körer har någon form av insjungning eller inträdesprov och uppstår en medlemsavgift av sina korister som binder dem till ensemblen. Genom att bli medlem i kören förbinder man sig att delta i övningar och konserter i enlighet med körens bestämmelser. Vissa körer har mera tydligt uttalade regler gällande närvaro än andra, men gemensamt är att körernas medlemmar förväntas delta regelbundet i verksamheten för att få behålla sitt medlemskap. Det fasta medlemskapet särskiljer körer från andra sångarsamlingar, som välkomnar alla utan att definiera gruppen och dess medlemmar.

Den andra punkten, som gäller repetition och uppträdanden, känns självskrivnen. Alla körer uppträder regelbundet på olika tillställningar. För att få struktur i arbetet är (musikalisk) målmedvetenhet ett grundläggande kriterium för körens verksamhet. Att enbart samlas ”vid behov” eller att ordna (regelbundna) sångsamlingar är inte tillräckligt för att gruppen skall kunna räknas som en kör. Målsättningen kan vara antingen en konsert, en skivinspelning, eller något annat klart definierat mål som man arbetar med och som alla i gruppen är medvetna om.

Ovanstående punkt hänger också samman med både den uttalade ledaren och den förbestämda repertoaren. Vissa körer kan ha en förhållandevis demokratisk beslutsprocess utan uttalad ledare. I praktiken kan ändå strukturen i arbetet samt tillvägagångssättet då beslut skall fattas motsvara ett uttalat ledarskap. I många körer planerar körens dirigent den innehållsmässiga verksamheten tillsammans med musiknämnder och repertoarkommittéer, vilket bidrar till ett demokratiskt tillvägagångssätt. Den förutbestämda repertoaren är hur som helst grundläggande för det målmedvetna arbetet och för de övriga punkterna på definitionslistan.

Ahlquists sista punkt, att sångarna inte är solistiska, uppfattas i detta fall som att målsättningen med verksamheten inte är solistiskt inriktad. I dag är det dock mera regel än undantag att körerna satsar på röstcoachning och (individuell) sångteknik, även om målet är en gemensam klang snarare än en solistisk utveckling

av rösten. Vokalensembler med fler än åtta medlemmar har tagits med i listan.

De senaste tio åren har projektverksamheten blivit mer och mer vanlig även på körfältet. Det finns många positiva effekter av enskilda, tillfälliga projektkörer, men eftersom en kör enligt den definition jag använder till sitt väsen är kontinuerlig i sin verksamhet, så ingår inga tillfälliga projektkörer i listan. Däremot finns det körer som arbetar projektvis, men vars verksamhet ändå är årligen återkommande med övningar och konserter. Dessa körer finns med i förteckningen.

Eftersom alla finlandssvenska körer inte har en egen webbplats eller en facebook-sida är det för vissa körs del svårt att hitta tydlig information om verksamheten. Ifall kören är medlem i ett förbund och betalar medlemsavgift, har jag utgått från att kören bedriver aktiv verksamhet trots att man saknar webbsida. Det är dock tveksamt om en kör utan desto större internetsynlighet kan uppfylla det sista kriteriet om en utåtriktad verksamhet.

2.2 Körforskning

Trots att körsången har en anrik musikalisk historia är körforskningen en relativt ung disciplin. På senare år har man dock börjat intressera sig för olika aspekter kring körsång och dagens körforskning har antagit ett tvärvetenskapligt grepp. I Sverige finns för tillfället fyra körcentra som förenar högskolor, musikskolor och orkestrar för att stöda och utveckla körmusiken genom utbildning, konserter och forskning. Dessa körcentra bedriver forskning kring körer och körmusik ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. Förutom forskning, utbildning och konsertverksamhet betonas en informerande och samordnande funktion.

I Finland har man vid universitetens musikvetenskapliga institutioner i olika grad intresserat sig för körforskning. Sibelius-Akademien har vid sitt DocMus-program för forskning även en stark anknytning till det praktiska, konstnärliga utövandet. Därtill omfattar programmet forskning kring ämnet kör med en pedagogisk inriktning.

Karin Johansson vid Musikhögskolan i Malmö har gjort en intervjustudie med svenska kördirigenter och menar att man inom den praktiska körvärlden i väldigt liten utsträckning har tagit tillvara de resultat körforskningen hittills gett i Sverige.³ Även i Finland ligger körforskningen ännu i sin linda och det material som finns att tillgå är främst historiskt inriktad forskning, olika körers historiker och matriklar samt biografier över signifikanta personer inom finskt körliv (kompositörer, dirigenter och andra påverkare).

Kören som identitetsstärkande forum har intresserat forskare internationellt. Många studier i gemenskap, relation till en specifik geografisk plats samt minoritetsanknytning har genomförts under de senaste tio åren.⁴ Ett skifte från den tidigare historiskt präglade forskningsvinkeln har skett och fokus på de utommusikaliska aspekterna har blivit allt vanligare. Därtill har forskning kring musik, hälsa och livskvalitet blivit allt mer populärt och Sverige är en föregångare vad gäller neurologisk och kognitiv körforskning.⁵

Flera, framför allt nordiska forskare, har visat på körsångens positiva hälsoeffekter.⁶ Dessa studier har ofta lyfts fram i massmedia och har fungerat som ett sätt att marknadsföra körsången som hobby. Samtidigt har dessa fungerat som legitimerande argument för verksamheten överlag. Det kan konstateras att körsången har många positiva effekter för körsångarna personligen, men också för kulturlivet i allmänhet.

3 Johansson, Karin (2011). Musik, liv, glädje. Malmö: Musikhögskolan i Malmö

4 Geisler, Ursula & Johansson, Karin (red.) Choir in Focus 2010 & 2011. Ort: Göteborg. Bo Ejeby Förlag

5 Theorell, Töres (2009). Noter om musik och hälsa Stockholm: Karolinska Institutet University Press samt Fagius, Gunnel & Ekman Frisk, Lena (red.) (2011). Körsång påverkar. Wessmans Musikförlag AB

6 Fagius & Ekman (2011)

Det senaste finlandssvenska tillskottet på körforskningens område torde vara Camilla Cederholms doktorsavhandling om den finlandssvenska sångskatten, som också tangerar körmusikfältet.⁷ Cederholm har forskat kring sångskattens tillkomst och hur man använt sig av den, främst ur ett musikpedagogiskt perspektiv. Samma sångskatt påverkar i allra högsta grad även körernas musiktradition och avhandlingen visar att den gemensamma körrepertoaren är i förändring.

7 Cederholm, Camilla (2013). *Du sköna sång, vårt bästa arv*. Åbo: Åbo Akademis förlag

3. Kören som instrument och organisation

Kören som instrument och körsången som verksamhet kan studeras ur flera olika perspektiv. Man kan anta ett konstnärligt och innehållsmässigt grepp och studera den klingande musiken och själva produkten som skapas, studera körmusiken som konstform och granska konsertkulturen den skapar. Samtidigt är en amatörcör alltid en kombination av musikaliska målsättningar, sångarglädje och social gemenskap. De musikaliska villkoren varierar stort med sångare och dirigent och de musikaliska ambitionerna likaså. Man kan således lika gärna anta ett gemenskapsperspektiv och studera körens sociala funktion och det sociala kapital som körsången medför.

Betraktar man körens sociala funktion kan man studera den sociala gemenskap som en kör har och skapar för sina medlemmar och åhörare samt hur den förändras och utvecklas. Gemenskapsfaktorn är en av de innehållsmässiga aspekterna av varför man överhuvudtaget väljer att sjunga i kör. Det är inte sällan en indelning mellan å ena sidan konstnärligt innehåll och å andra sidan social gemenskap ställs mot varandra. Det mest fruktbara vore dock att se dessa som två tillgångar som båda stöder körens och körkulturens utveckling inom olika områden.

För många är körsången ett forum för självförverkligande. Det sociala mötet med andra, känslan av gruppstillhörighet och identitet i kombination med de gemensamma musikaliska upplevelserna är enligt många studier de grundläggande orsakerna till varför så många väljer att sjunga i kör. Ingemar Henningsson är en av de forskare som har tagit fasta på en folkbildande aspekt, där träning i förenings-

arbete och i social samverkan över köns-, status- och åldersgränser står i fokus.⁸ Därtill innebär körsången en musikalisk fostran och kunskapsfostran.⁹ Det musikaliska arbetet i kören för människor samman, bidrar till ökad kunskap och förstärker den konstnärliga förståelsen. Den slutliga produkten samt den konstnärliga kvaliteten är inte en ensamt avgörande faktor. En avgörande del av amatörculturen handlar om deltagandet som sådant, där fokus ligger på själva aktiviteten mer än på kvalitativa aspekter eller slutprodukter.

Även om formen för körsång varierar då det gäller sammansättning, musikstil och arbetssätt kan man se de musikaliska ambitionerna och de konstnärliga kvaliteterna som en stor skiljedragare. Att körfältet överlag saknar professionella grupperingar torde vara allmänt känt. Trots att variationen mellan de musikaliska resultaten är väldigt stor betraktas alla finlandssvenska körer som amatörcörer.

De finlandssvenska körerna är aktiva komponenter i förverkligandet av landets kulturpolitik. Som producenter av evenemang och musikaliska tjänster är körerna delaktiga i skapandet av en stimulerande livsmiljö. Körerna är också med och skapar kulturpolitiska ställningstaganden genom att aktivt verka för (den svenskspråkiga) kulturen i sin egen närmiljö.

Många körer strävar efter att effektivisera och professionalisera sin verksamhet både rent administrativt och musikaliskt. På den administrativa sidan har flera körer tagit ett stort kliv framåt och vissa körer jobbar musikaliskt sett väldigt målmedvetet och med ett professionellt grepp. En utveckling i arbetssätt har skett, där det traditionella långsiktiga arbetssättet med övning en gång per vecka har ersatts med kortare och mer intensiva övningsperioder. Det har blivit allt vanligare att sångarna förutsätts öva på egen hand och att deltagande förutsätter vissa förkunskaper. Däremot haltar den ekonomiska biten fortfarande. Det professionella arbetssättet skulle förutsätta större och annorlunda ekonomiska resurser än vad som nu är fallet.

8 Henningsson, Ingemar (1996). *Kör i cirkel*. Stockholm: Sveriges kyrkliga studieförbund

9 Fagius & Ekman Frisk (2011)

Markku Rämös fallstudie av Dominante-kören från Esbo visar att ett målmedvetet visioneringsarbete har medfört goda resultat för kören.¹⁰ Dominantekörens strävan efter att bli mer professionell har förverkligats genom exempelvis införandet av en intendentpost. Enligt Rämö har körsången redan länge hållit hög standard rent innehållsmässigt, medan den administrativa sidan har haltat efter. Då fler körer har börjat anställa kulturproducenter och intendent har också administrationen nått en ny nivå av professionalism.

På finlandssvenskt håll har många körer en effektiv och välfungerande administration, men den baserar sig tills vidare på frivilligverksamhet.

3.1 Instrumentet kör

Rösten anses vara människans första instrument. Kören som instrument är dock betydligt mer mångdimensionerat än enbart rösten. Samtidigt som kören består av en blandad grupp individer har den en egen kropp och själ specifik just för den kören.

Ur det musikaliska perspektivet är körens verksamhet en balansgång mellan musikpedagogiskt arbete och konstnärligt uttryck. Frågar man körledare om deras syn på arbetet med kören är detta en avgörande aspekt i ambitionen och i själva arbetet. Det musikpedagogiska perspektivet innefattar här både ett allmänskulturellt fostringsuppdrag och ett metodologiskt tillvägagångssätt för körledarens och körens arbetsprocess. De senaste femtio åren har det allmänna musikfostrande perspektivet fått allt mindre plats, ofta till förmån för en mer underhållande aspekt.

Många av de i dag verksamma körerna är grundade i efterkrigstidens Finland. Kari Turunen har listat tre stora vändpunkter som på olika sätt format dagens finländska körliv. Den första vändpunkten gäller den så kallade Kammarkörsrevolutionen, som leddes av Harald Andersén med start under 1950-talet. En ny

10 Rämö, Markku (2013). *Tulevaisuuden kuoro? Kartoitus Dominanten kehityshankkeen tueksi*. Helsingfors: Metropolia

körtyp med ett nytt, lättare och mer instrumentalt klangideal medförde även nya kompositioner. Chorus Sancta Ceciliae, som Andersén grundade år 1953, kom att bli en av de finlandssvenska pionjärerna inom denna genre. Nästa vändpunkt riktar fokus neråt i generationerna, nämligen mot det finländska barnkörsundret. Från och med 1960-talet exploderade barnköerna i antal, tack vare det finländska musikutbildningssystemet och många av dessa barnkörer har fortsatt hålla internationell toppnivå. Den tredje och sista vändpunkten gäller den ökade professionalism som körlivet berikats med sedan 1990-talet. Många sångare har en bakgrund i musikskolor och -institut och kraven på körledarnas utbildning har ökat.¹¹

Bland de finlandssvenska kammarkörerna har de allra flesta breddat sin repertoar och sjunger i dag musik i många stilar. Dock har köerna behållit tonvikten på den traditionella kammarkörslinjen och ännu i dag kan man kalla några av kammarkörerna för finlandssvenska flaggskepp. Eftersom allt fler körer överlag frångått konstmusiken till förmån för betoning på underhållningsmusik har kammarkörerna en fortsatt viktig funktion som advokater för den klassiska körmusiken.

Gällande barnköerna har situationen förändrats. På finskt håll har man lyckats bevara barnkörstraditionen betydligt bättre än vad man kunnat på finlandssvenskt håll, både i skolorna och inom tredje sektorn. Inom de finlandssvenska församlingarna, musikinstitutionen och skolorna finns det fortfarande ett antal aktiva barnkörer, men den målmedvetenhet som har präglat de finska barnköerna har minskat i Svenskfinland. På skolkörssidan har situationen blivit allt mer bekymmersam under de senaste tjugo åren.

Vad den ökade professionalismen beträffar, så menar Teemu Honkanen, dirigent för Key Ensemble, att man kan märka en sångteknisk trend. I dag är det mer vanligt och accepterat att körsångare använder hela sitt röstliga instrument och även långt skolade röster är välkomna i körleden. Detta är en förändring som skett de senaste 10–15 åren, konstaterar Honkanen. Tidigare var det vanligt att man

11 Turunen, Kari (2003). A brief outline of the Finnish Choral Music

antingen gick på solistiska sånglektioner eller sjöng i kör, medan man i dag kombinerar båda.¹²

3.2 Kören som organisation

De flesta körer är registrerade föreningar och välsmorda organisationer där styrelse och dirigent verkar i samspel. Det intressanta med konstellationen är att styrelsen är dirigentens uppdragsgivare, samtidigt som dirigenten är den högsta chefen. För dirigenten är styrelsen en mycket viktig referensgrupp inte bara då det gäller fördelningen av praktiska arrangemang utan också som mentalt stöd i arbetet. Den svenska körledaren Hans Lundgren har skrivit en handbok med konkreta tips och idéer beträffande den administrativa sidan av körarbetet.¹³

Arbetet inom en frivilligorganisation bygger på motivation, och förväntningarna på medlemmarnas aktivitet bildar en grundförutsättning för föreningens existens. I de flesta körer ställer medlemmarna upp på olika sätt. Eftersom medlemmarna kan ha väldigt olika motiv till varför de vill delta i verksamheten gäller det att hitta olika sätt att motivera den enskilda körsångaren.

De finlandssvenska körerna är i regel mycket duktiga på att tillvarata den kompetens som finns bland koristerna. Detta bidrar till en god balans mellan dirigentens musikaliska sakkännedom och styrelsens samt körens administrativa förmåga. Blickar man bakåt var dirigentens uppdrag ofta betydligt bredare och dirigenten skötte många gånger även praktiska arrangemang. Småningom har man ändå frångått den modellen till förmån för fördelat ansvar mellan styrelse och dirigent. På så sätt finns det mer utrymme för dirigenten att koncentrera sig på innehållet och det musikaliska arbetet.

12 I YLE Ykkönens programserie om körmusik diskuterade redaktör Inari Nuutero den 19.9.2013 med Teemu Honkanen, Tatu Erkkilä och Satu Strömberg om körsången ur ett amatör- och proffsperspektiv.

13 Lundgren, Hans (1999). Klara kören! Stockholm: Gehrman's musikförlag

Trots att körsång fortsättningsvis är en populär hobby bland finlandssvenskarna finns det körer som lever en tynande tillvaro, där det stora problemet är nyrekryteringen. Nyrekrytering är överlag en utmaning för alla körer i dag. Särskilt gäller detta de blandade körerna – främst nyrekrytering på herrsidan – medan manskörerna och damkörerna verkar vara forum som tilltalar körsångare av i dag.

3.3 Amatörkultur och professionalism

En stor del av den kulturella arenan i samhället utgörs av amatörkultur. En orsak till varför man så ofta jämför amatörfältet med det professionella fältet kan gälla det faktum att körfältet som sådant utgörs av amatörkörer. Amatörkörerna är inte komplement till den professionella arenan, som fallet kan vara inom andra konst-discipliner. Istället utgör amatörkörerna hela det finlandssvenska körfältet och representerar körkonsten som sådan.

Amatörkören verkar på frivillig basis och de flesta körer är registrerade, ideella föreningar. Trots det har samhällets betoning på ekonomisk tillväxt präglat även körlivet. Körerna har som aktiva evenemangsproducenter blivit en viktig del av kulturutbudet och den kulturella näringskedjan. Speciellt tydligt blir detta på mindre orter, där körerna kan höra till de mest betydande kulturproducenterna och -aktörerna.

Hur man rent allmänt åtskiljer amatörer och professionella i körsammanhang varierar. Variablerna omfattas ofta av ekonomi (löner och arvoden), utbildning, nivå, arbetssätt och tidsanvändning. Det är besvärligt att särskilja amatörer och proffs i samband med en kvalitetsbedömning av den konstnärliga slutprodukten. Jag har valt att här främst betona den ekonomiska variabeln i avseendet arvode för sångare. Med amatör avser jag en som inte får ekonomisk ersättning för det jobb hen gör i kören. Dirigenten ingår inte i denna ekonomiska variabel, eftersom utgångspunkten är att dirigenten är avlönad oberoende av musikalisk utbildningsgrad.

Avgränsningen av ordet amatör utgående från en ekonomisk grund är ändå inte entydig. Många körsångare har ett professionellt arbetssätt utan att få någon ekonomisk ersättning för jobbet. I dag kan ingen leva på att sjunga i kör, trots att vissa körer kan betala projektbaserade arvoden åt sina sångare. Diskussionen kring proffskörer blommar upp med jämna mellanrum, men i Svenskfinland har ännu ingen kör gjort anspråk på att rikta sig mot det professionella fältet. Det är tydligt att ambitionsnivån är en annan på den finska sidan, trots att finlandssvenska körer tack vare fonder och stiftelser generellt har bättre ekonomiska förutsättningar än finska körer. Professionell vokalensembleverksamhet är här ett kapitel för sig och behandlas inte i denna kartläggning.

Den brittiska musikforskaren Christopher Small har myntat uttrycket Musicking – att musika.¹⁴ Genom att öppna upp begreppen kring musikutövandet suddas gränser mellan utövande och produkt ut. Begreppet att musika öppnar upp för en bredare förståelse av musikens innebörd. Musikens betydelse som artefakt blir mindre, medan man istället uppfattar musik och musikutövande som en social och kulturell handling. Musikandet jämställer således utövaren och lyssnaren i ett sammanhang där själva handlingen kring musiken blir det viktiga. Detta är en viktig aspekt då man talar om körmusiken, eftersom en stor del av körkulturens betydelse ligger i själva deltagandet och den samhörighet som verksamheten skapar.

Diskussionen kring amatörcultur och professionalism verkar vara återkommande. Dels handlar det om att man i körkretsar kan uppleva förhållandet mellan proffs och amatörer som ojämnt och dels handlar det om en allmän samhällelig strävan efter spetskunskap överlag. En annan orsak till den livliga debatten handlar givetvis om konkurrensen ensemblerna emellan. Publiktillströmningen till alla olika evenemang är på intet sätt konstant eller given. Körens profilering blir en självklar källa för marknadsföring, där ambition och professionalism bildar en egen

14 Small, Christopher (1998). *Musicking: the meanings of performing and listening*. Hanover: University Press of New England

enhet och bidrar till körens image som i sin tur kan skapa vissa förväntningar på såväl sångare som på publik. Att all körmusik placerats in i facket amatörmusice-rande kan på lång sikt ha förödande konsekvenser för körlivets utveckling.

I Finland har det aldrig funnits någon självständigt verkande professionell kör med en fristående, musikalisk agenda. Sedan Rundradion år 2005 beslöt att lägga ner Radions kammarkör har Nationaloperans kör varit ensam på den professionel-la scenen. Nationaloperans kör tjänar dock främst operans syften, trots att de ibland ger egna mindre konserter. Helsingin kamarikuoro (HKK), som bildades ur Radions kammarkörs led, ser sig dock som professionell.¹⁵ Ordförande Martti Anttila och dirigent Niels Schweckendiek betonar att kören under hela sin verk-samhet har grundat sig på högklassig musikalisk professionalism, där sångare får ersättning för såväl övningar som uppträdanden. Dock har det ekonomiska under-laget ännu inte varit tillräckligt för att kören skulle kunna verka på heltid. Förutom HKK finns det för tillfället några andra körer som på projektbasis jobbar med pro-fessionell inriktning så att sångarna kan få en ersättning för jobb de gör. Riktat man blicken mot det övriga Norden kan man se en betydligt längre tradition av profes-sionellt körarbete och där har Finland mycket att lära sig av sina grannländer i väst.

Utöver HKK finns det ett antal körer på finskt håll som kan betraktas som åtminstone halvprofessionella. Åboländska Key Ensemble är en av dessa. Key Ensemble har inte profilerat sig som en direkt finlandssvensk kör, även om en stor del av sångarna kommer från det finlandssvenska musiklivet. Diskussionen kring professionalism har varit mera aktiv och synlig i det finskspråkiga musiklivet, och även om det finlandssvenska fältet just nu är väldigt amatörbetonat står det klart att hela körlivet skulle gagnas av större professionalism på fältet. Detta gäller både i frågan om utbud och i ett konstnärligt avseende.

Då Musikhuset i Helsingfors i samband med färdigställandet år 2011 grundade en amatörcör uppstod igen diskussionen kring körlivets amatörbetoning. Eftersom

15 <http://www.helsinginkamarikuoro.fi/hkk-n-kannanotto-ammattikuorokeskusteluun/>

Musikhuset i övrigt verkar på den professionella arenan hade många musikaktörer förväntat sig att husets kör skulle verka på samma villkor som till exempel orkestrarna.

Då det gäller utbildning har det skett en betydelsefull utveckling som är mycket tydlig. Det nationella nätverket av musikskolor och musikinstitut, som etablerades under 1960-talet har inverkat gynnsamt på barn och ungas vardagliga kontakt med musiken. Tack vare detta har den musikaliska grundutbildningen fått en stabilitet som är märkbar även på körfältet. Kännedomen om musikaliska grundparametrar som notläsning, stilkännedom, rytmkänsla och gehör är mycket gedigen hos många av dagens korister. Gränserna mellan amatörer och professionella musiker då det gäller utbildning minskar och det finns i dag ett stort antal korister med en musikalisk utbildningsnivå som är mycket hög.

Den höjda utbildningsnivån gäller såväl på ett individplan som på ett allmän körplan. Bortser man från den ekonomiska aspekten är det min uppfattning att en av de största skillnaderna mellan amatör och proffs handlar om *tidsanvändning*. I de mer professionellt inriktade körerna förväntas koristerna kunna sina stämmor då de kommer till den gemensamma övningen, medan amatörkörerna sätter ner största delen av repetitionsarbetet på stäminläring. Att uppnå ett homogen klang och ett unikt sound är avgörande, och det gemensamma arbetet med det musikaliska uttrycket kan ofta komma igång väldigt sent i processen hos amatörkören. Att samlas en gång i veckan för att sjunga tillsammans är i det långa loppet väldigt lite, och vägen till en färdig produkt, en konsert, en skiva eller annat mål, blir tidsmässigt mycket lång. En annan aspekt av detta är att körerna ofta ger sin konsert en eller max två gånger. För en proffsmusiker kan situationen vara den raka motsatsen. Repetitionsarbetet är intensivt och betydligt kortare, medan man kan spela sin konsert tiotals gånger med samma repertoar.

I skrivande stund går debatten gällande yrkesmusikernas kompetens, utbildning och arbetssituation igen het, och bland annat i Helsingin Sanomat diskuteras musikinstitutens och yrkeshögskolornas roll och framtid. På YLES radiokanal sän-

des den 19.9.2013 ett radioprogram om amatörer och proffs inom körmusiken. Även om debatten främst har gällt musikinstituterna, orkestermusikerna och den yrkesinriktade utbildningen har även körmusiken lyfts fram av blands annat Seppo Murto i en insändare i Helsingin Sanomat den 25.9.2013, där han betonar vikten av professionella körledare.¹⁶

16 Laulava kansa tarvitsee päteviä johtajia, Insändare i Helsingin Sanomat 25.9.2013 av Seppo Murto, som svar till den diskussion som förts kring musikutbildningen i Finland, då främst på orkestersidan.

4. Det finlandssvenska körfältets aktörer

Körsång är en populär fritidsaktivitet för många finlandssvenskar. Flera tusentals sångare ägnar sin fritid åt körsång i varierande former. I Svenskfinland verkar för tillfället cirka 360 olika körer. De flesta körerna verkar inom olika institutioner, såsom arbetar- och medborgarinstitut, församlingar, musikinstitut, musikläroinrättningar samt skolor och universitet, men det finns också en stor grupp fristående körer.

Två riktningar är viktiga då det gäller körlivet och dess aktörer på den kulturpolitiska arenan. Dels handlar det om att skapa och upprätthålla en välmående kulturell infrastruktur på en ort. Att orten kan erbjuda sina invånare unika kulturella evenemang som konserter, allsångstillfällen och övriga musikaliska begivenheter kan höja invånarnas livskvalitet och ortens dragningskraft. Å andra sidan handlar det om kulturell kontinuitet, något som en körs regelbundna verksamhet kan bidra till. Att kunna erbjuda invånarna meningsfull fritidsverksamhet kan bidra till hälsa och välmående på många plan.

Styrkan i det finlandssvenska körfältet ligger i *mångsidighet och bredd*. Möjligheterna att utöva körsång är många på de allra flesta finlandssvenska orter och de större orterna kan erbjuda damkör, manskör, blandad kör, kyrkokör eller gospelkör som alternativ. De blandade körerna är störst till antalet, medan damkörerna och manskörerna är något färre. På senare tid har även vokalensemblar av varierande storlek blivit populära. Universitetsstäderna Åbo, Helsingfors och Vasa kan erbjuda studentsång på svenska. Vidare finns pensionärskörer, så kallade Kör för alla-körer och barn- och ungdomskörer (skolkörer behandlas inte i denna kart-

läggning). Repertoaren är mångsidig och bred och ambitionsnivån är varierande. Alla som är intresserade av körsång hittar troligtvis en kör som kan tillfredsställa de personliga musikaliska och sociala behoven.

Grunden för kartläggningen finns i den förteckning över körer och ensembler som jag sammanställt. Förteckningen som rymmer sammanlagt 368 körer hittas i en bilaga. Alla körer som står listade uppfyller de kriterier som togs upp i kapitel 1.2 gällande kördefinitionerna. Jag är ändå medveten om att jag kan ha missat någon kör eller ensemble. Ett av kriterierna för att komma med på listan har även varit att det skall gå att hitta information om kören på internet, via körens egen webbplats, via förbund, institut, föreningsregister, församlingarnas webbplatser eller via Facebook. Utgångspunkten har varit att körerna på listan skall vara aktiva under år 2013.

Förteckningen rymmer både profana och sakrala körer. Eftersom församlingarna rent allmänt står värd för det största antalet körer och eftersom de på vissa orter är de enda som kan erbjuda körsång har jag sett det som angeläget att lista även de kyrkligt bundna körerna. På listan finns totalt 165 körer med församlingsanknytning. Resten, det vill säga 202, är profana, antingen fristående eller institutionsbundna körer. Majoriteten av de finlandssvenska körerna verkar inom någon institution.

Förutom körens namn ingår geografisk ort, eventuell institutionstillhörighet samt vilken körtyp det är frågan om. Utöver körer ingår vokalensembler med fler än åtta medlemmar. Mindre grupper såsom trion och kvartetter är en genre för sig som inte ingår i denna förteckning.

Tillfälliga projektkörer finns inte heller med utan denna kartläggning fokuserar på *körer med kontinuerlig verksamhet*. I förteckningen ingår inte heller skolkörer, med undantag av de skolkörer som valt att tillhöra ett körförbund (hit hör inte DUNK). Skolfältet är så stort att det skulle kräva en egen utredning för att kartlägga musiken och körerna inom det svenska skolväsendet i Finland. Dessutom är skolkörer i många fall av tillfällig art, beroende på elevunderlaget och intresset för stunden.

4.1 Körsången på förbunds nivå

Den finlandssvenska körmusiken administreras på många olika plan. Dels handlar det om körnivån, där varje enskild kör har en styrelse, arbetsgrupp eller understödsförening och sin egen separata verksamhet. Dels tillhör många körer en institution av något slag. Därtill finns det förbund som verkar för körmusiken i Svenskfinland på olika sätt, genom att ordna kurser, sångfester och annan verksamhet.

Finlands svenska sång- och musikförbund

Till förbunds nivån hör inledningsvis centralorganisationen Finlands svenska sång- och musikförbund r.f. (FSSMF), grundat 1929. En stor del av de profana körer hör till FSSMF. Totalt samlar förbundet omkring 120 körer. Till FSSMF:s främsta uppgifter hör att samordna amatörmusiken i Svenskfinland, att anordna kurser och utbildningar samt att ordna sångfester och representera amatörmusiklivet både nationellt och internationellt. FSSMF har även ett notförlag samt ger ut medlemstidningen Resonans. Till förbundet hör sammanlagt cirka 4 000 medlemmar, både körsångare och blås- och stråkmusikanter.¹⁷ Inom FSSMF verkar därtill specialförbund för blandade körer, manskörer och damkörer samt 12 lokalförbund med regional förankring. Dessa förbund har sin egen verksamhet, i vilken de flesta enskilda körer troget deltar.

De ungas musikförbund i Svenskfinland

De ungas musikförbund i Svenskfinland r.f. (DUNK), grundat 1987, är en intresseorganisation för barn och ungas musicerande. DUNK hör till FSSMF men verkar som en separat organisation. DUNK ordnar Skolmusik, fortbildningar för lärare och andra musikkurser, läger och utbildningar för barn och unga. DUNK är också huvudman för musikkongressen Musik & Talang, som riktar sig till både professionella musiker och amatörer. Till DUNK hör de allra flesta skolor i Svenskfinland.

17 FSSMF hemsida, besökt 14.9.2013

Martin Wegelius-institutet

Martin Wegelius-institutet, grundat 1965, är en fristående organisation inom FSSMF, som årligen anordnar kurser och läger för alla musikintresserade. Tyngdpunkten ligger på institutets huvudkurs, som ordnas varje sommar. Man har även fortlöpande verksamhet inom exempelvis folkmusik samt på andra områden. MWI upprätthåller dessutom Wegelius Kammarstråkar, som är en professionell orkester med pedagogisk infallsvinkel, en returorkester för vuxna instrumentalister med en bakgrund i musikinstitutet men som lämnat det aktiva spelandet bakom sig. Därtill har man upprätthållit en ungdomsensemble, som fungerat som en fortsättning på sommarkursens kör. MWI var även huvudman för projektet Livsglädje, ett musikprojekt inom äldreomsorgen.¹⁸

Finlands svenska kyrkosångsförbund

Finlands svenska kyrkosångsförbund r.f., grundat 1955, är en sammanslutning av svenskspråkiga kyrkokörer. Stommen utgörs av Borgå Stifts körer, men även andra körer som sjunger sakral musik är välkomna. Till KSF hör totalt ca 80 kyrkokörer. Förbundet är indelat i regionala kyrkosångskretsar och vart femte år ordnas en kyrkomusikfest, som samlar kring 1 000 sångare och musiker. I övrigt ordnas projektverksamhet av olika slag. Kyrkosångsförbundet har även ett litet notförlag som ger ut nyskriven sakral musik i samarbete med Wessmans musikförlag i Sverige.¹⁹

4.2 Körsången inom institut och församlingar

Majoriteten av de finlandssvenska körerna verkar inom någon institution. Att en kör är knuten till någon institution har många fördelar, speciellt kostnadsmässigt, vilket involverar dirigentarvode, övningsutrymme och färdiga konsertsammanhang.

18 MWI hemsida, besökt 4.9.2013

19 FSKSF hemsida, besökt 5.9.2013

Församlingarna utgör den största enheten som erbjuder körsång på svenska i Finland, den näst största enheten är medborgar-, arbetar- och vuxeninstituten (MAI).

Medborgar-, arbetar- och vuxeninstitut (MAI)

Medborgar-, arbetar och vuxeninstituten tillhör det fria bildningsväsendet. I regel leder kurser inom medborgarinstituten inte till någon examen och fokus ligger på bildning och livslångt lärande. Andra målsättningar för den fria bildningen är individens utveckling, integration och jämlikhet. Förutom MAI omfattar det fria bildningsväsendet även folkhögskolor, idrottsinstitut, sommaruniversitet och studiecentraler.

I Finland verkar 189 medborgar-, arbetar- eller vuxeninstitut, varav 27 erbjuder undervisning på svenska, antingen som enspråkigt svenska eller tvåspråkiga undervisningsenheter. Vissa av de svenskspråkiga instituten har heltidsanställda musiklektorer, medan andra sköter musikkurserna enbart på timplärbasis. I nuläget finns det 106 körkurser inom MAI s regi och de körtyper som är representerade är damkör, manskör, blandad kör, Kör för alla, pensionärskör, nybörjarkör och vokalensemblar. MAI -körerna dominerar det profana körfältet.

Musikinstitutionen

Musikinstitutionen har hand om den grundläggande, lagstadgade konstundervisningen. Lagen om den grundläggande konstundervisningen trädde i kraft år 1992, och från och med 1999 omfattar lagen även musikinstitutionen. Den grundläggande konstundervisningen är målinriktad och vänder sig främst till barn och unga. Syftet för musikinstitutionens del är att utveckla den musikaliska uttrycksförmågan samt att främja både ett livslångt musikintresse och att fungera som inkörsport till den yrkesinriktade musikutbildningen. Därtill stärker man den nationella musikkulturen. Finlands nationella system med musiklektornärättningar är unikt i Norden.

Finlands Musiklektornärättnings förbund r.f. (FMF) är takorganisationen som

knyter musikinstituten samman och sköter intressebevakningen. På svenska finns det 14 musikinstitut som omfattar läroplanen samt ingår i systemet med kommunal och statlig finansiering och således hör till FMF. Sju, det vill säga hälften, av de musikinstitut som erbjuder undervisning på svenska har körsång på läroplanen. Däremot ordnas någon form av orkester- och bandverksamhet i alla institut. De körtyper som erbjuds är barnkör, gosskör, ungdomskör och pop/showkör.

Församlingarna

Den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland erbjuder såväl sina församlingsmedlemmar som utomstående att delta i olika slags musikverksamhet. I de allra flesta församlingarnas verksamhet ingår åtminstone någon form av körsång. Kantorn ansvarar för musiken inom församlingen. Körerna inom församlingen har en liturgisk funktion, men kan även ge egna konserter. Församlingarna samlar körsångare i alla åldrar.

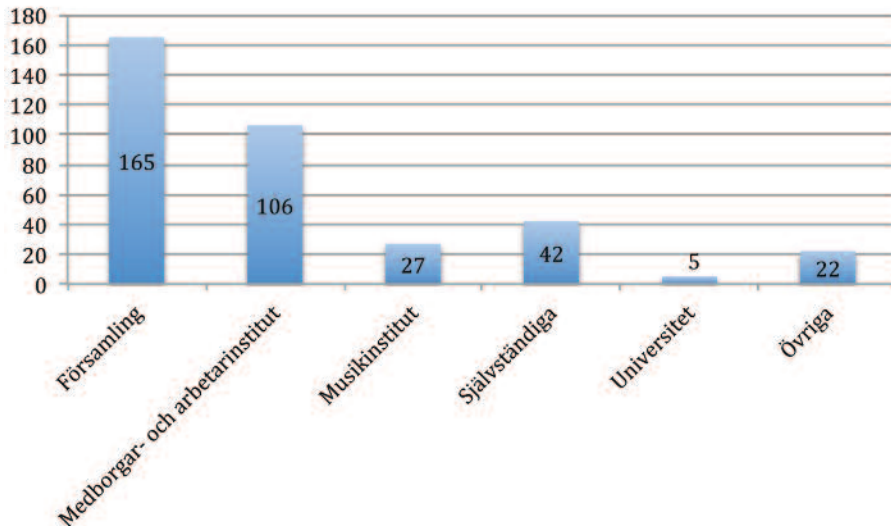
De senaste åren har speciellt nybörjarkörerna, eller Kör för alla-körerna haft stor genomslagskraft och visat på ett nytt musikaliskt behov. I övrigt erbjuder församlingarna kyrkokör, församlingskör, barnkör, kammarkör, ungdomskör, gospelkör och vokalensemble samt på vissa orter även damkör och manskör.

Inom församlingarna verkar 165 körer, vilket gör församlingarna till den största enskilda enheten köraktörer.

Övriga institutioner

Utöver de största institutionerna verkar ett antal körer inom antingen Ungdomsföreningarna (UF) eller föreningen Arbetets Vänner (AV). Även Svenska Pensionärsförbundet (SPF) har körer inom sina medlemsföreningar. En stor del av körerna inom SPF samarbetar med antingen en församling eller med MAI. Föreningen Brage har också två körer, en i Vasa och en i Helsingfors. Både AV och UF har tidigare haft betydligt mera aktiv verksamhet, men i takt med att verksamheten överlag minskat inom föreningarna har också körsången fallit bort.

Figur 1. De finlandssvenska körens institutionstillhörighet

Fältet domineras av församlingar och MAI. Församlingarna står för 45 % av körutbudet och MAI för 29 %. Musikinstituten (7 %) erbjuder i regel enbart körsång för barn och unga, medan universiteten står värdar för studentköerna. De självständiga körens andel är 12 %. I kategorin Övriga (6 %) ingår Ungdomsföreningar, Arbetets Vänner, Svenska Pensionärsförbundet samt Föreningen Brage.

Att samla många körer på en ort under ett tak, till exempelvis ett medborgarinstitut, kan ha sina fördelar. Körerna kan ha närmare kontakt med varandra och dirigenterna likaså. Att ha kollegor inom samma bransch är inte självklart för körledare och lärarkollegier för körerna kan ha positiva förtecken också rent administrativt, då det gäller att koordinera konsertkalendrar, övningar och kulturevenemang. Både

församlingarna och MAI har det nationellt sett bäst täckande nätverket av körer med verksamhet på varje större svenskspråkig ort.

Trots att de flesta körer hör till något samlande organ, institut eller förbund är verksamheten huvudsakligen separat då det kommer till övningar och konserter. Körerna har en egen agenda och verkar i stor utsträckning på helt egna villkor. På konsertnivå sker samarbeten inom förbunden eller instituten främst antingen som en delad konsert eller som ett gemensamt storverk. Samarbete mellan körerna med olika former av mer informella uppträdanden för varandra i övningssyfte är en fortfarande relativt outnyttjad resurs.

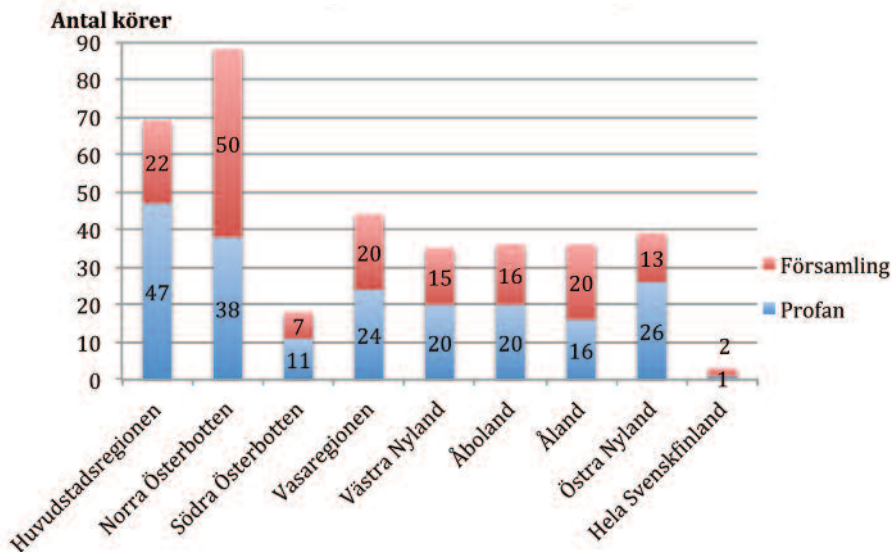
4.3 Körernas regionala fördelning

Alla finlandssvenska regioner har ett brett körfält. Regionindelningen i denna kartläggning baserar sig på de lokala musikförbundens indelning inom FSSMF och skiljer sig därför något från de geografiska eller kommunaladministrativa enheterna. Inom FSSMF har man delat in Österbotten i fem olika lokalförbund, men jag har valt att slå samman Karlebynejden, Pedersörebygden och Nykarlebynejdens sång- och musikförbund till Norra Österbotten. Vasaregionen och Södra Österbotten har egna lokalförbund. I Åboland, på Åland och i Västra Nyland har man varsitt lokalförbund, medan jag slagit samman Helsingfors och Vanda sång- och musikförbund till Huvudstadsregionen. Borgånejden och Östra Nylands sång- och musikförbund har i denna kartläggning slagits samman till Östra Nyland. Några körer arbetar med hela Svenskfinland som sitt upptagningsområde.

Man kan konstatera att det är en god regional spridning på körerna med Norra Österbotten (Karleby-Vörå), Huvudstadsregionen och Vasaregionen som de klart största körregionerna. Körstrukturen ser dock lite olika ut i dessa regioner.

Generellt sett är körstrukturen i de olika regionerna ganska jämn och följer till stor del samma mönster. Tittar man närmare på de regionala skillnaderna kan man konstatera att antalet fria grupper är störst i huvudstadsregionen medan antalet församlingkörer dominerar i Norra Österbotten.

Figur 2. Regional fördelning av körerna i Svenskfinland

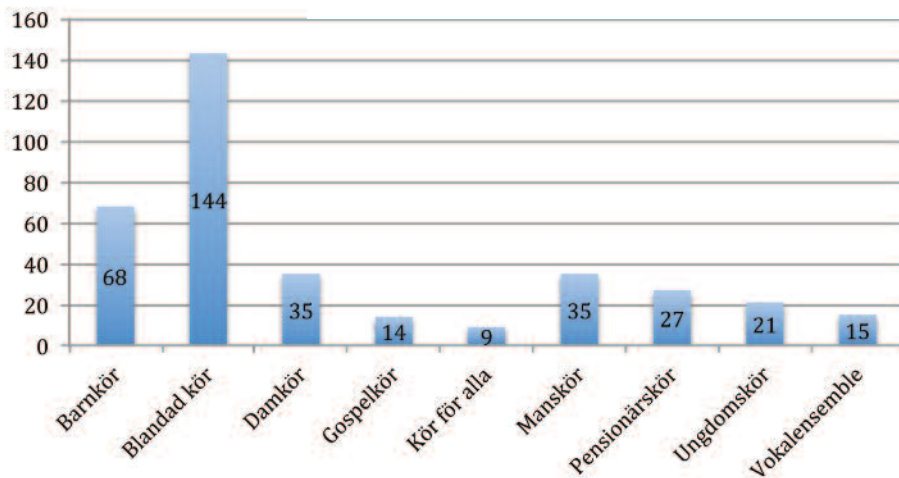
I huvudstadsregionen hittar man ett väldigt brett körfält och här finns den mest jämna fördelning mellan institutionerna. Gällande de fria grupperna är det överlag en viss koncentration till de större städerna och förutom i Helsingfors är antalet störst i Åbo och Vasa.

I jämförelsen mellan profana körer och församlingarnas körer kan man se att Norra Österbotten och Åland är de regioner där man har ett mycket aktivt kyrkligt musiklig med fler församlingkörerna än profana körer. I Huvudstadsregionen är fördelningen mellan de profana aktörerna jämnast.

4.4 Körtyper

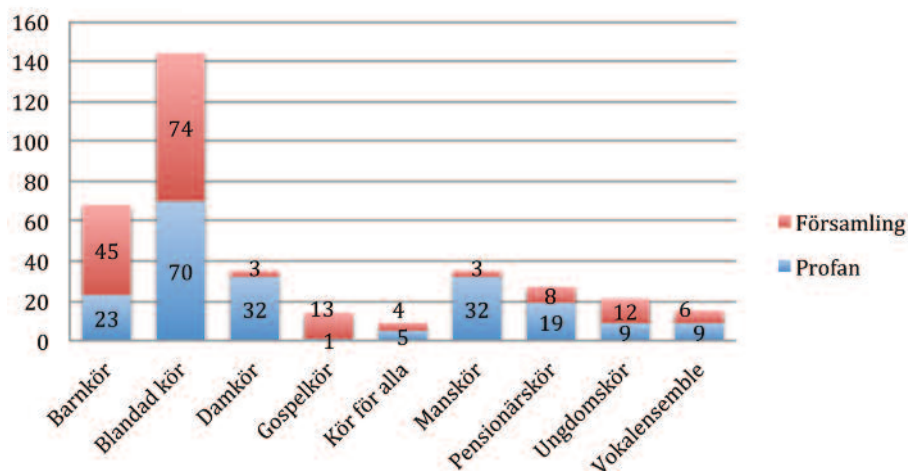
Man kan dela in körer enligt olika kriterier, där de vanligaste indelningarna antingen görs enligt stämindelning och rösttyp (till exempel blandad-, mans- och damkör) eller enligt sammanhang (kyrkokör, kammarkör, studentkör och så vidare). Körtyperna som finns representerade på det finlandssvenska fältet följer en mycket traditionell indelning. De blandade körerna har fortfarande övertaget gällande antal, precis som i Sverige, medan det i finska Finland är mansköerna som är flest. På den finska sidan finner man utöver dessa körformer även flera specialiserade körer, som showkörer, barbershopkörer, arbetsplatskörer, folkmusikinriktade sångensemblar samt ett mycket stort och brett utbud av barn- och ungdomskörverksamhet med varierande ambitionsnivå.

Figur 3. Indelning enligt körtyp

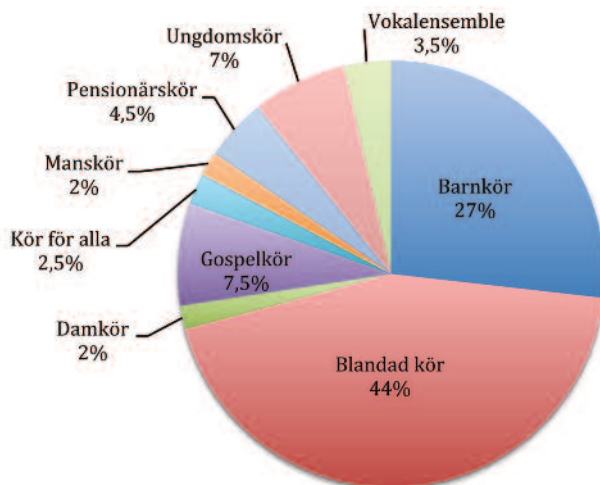
Beroende på indelning ser fältet lite olika ut, men tydligt är att den blandade kören är den dominerande körtypen. Bortser man från församlingens grupper ser fältet jämnare ut. Utan församlingarnas barnkörer vore dock barnkörsfältet betydligt smalare. Det verkar råda en allmän uppfattning om att efterfrågan på barnkörsverksamhet både inom kyrkan och på det profana fältet på vissa orter är betydligt större än vad man kan tillgodose. Bland pensionärskörerna finns alla tre huvudtyper – blandad-, mans- och damkör – representerade.

Figur 4. Jämförelse mellan det profana och det kyrkliga körfältet

De två huvudkategorierna med profana körer och församlingkörer har en fördelning som skiljer sig en hel del från varandra. Ser man på församlingkörer är de allra flesta blandade körer, med några få undantag, medan det på den profana sidan är betydligt större spridning mellan körtyperna. De blandade körer utgör dock även profant den största gruppen.

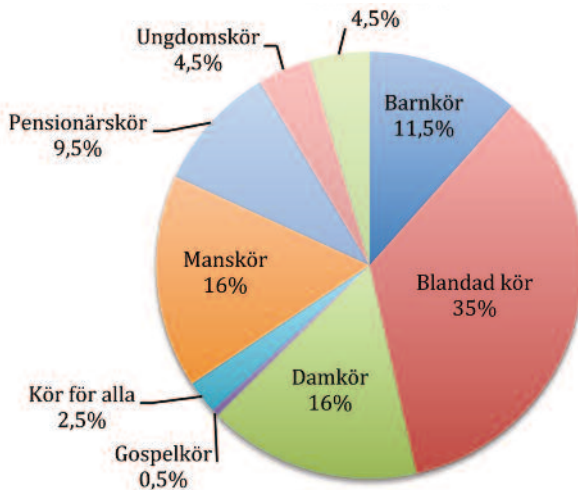
Figur 5. Det kyrkliga körfältets indelning enligt körtyp

Församlingens körer uppvisar väldigt stor variation i avseende på ambition och verksamhetsform, och skalan är mycket bred och rymmer allt från väldigt ambitiösa kammarkörer till mindre körer som främst riktar sin verksamhet till liturgin. De musikaliskt mer ambitiösa körerorna är procentuellt sett en ganska liten andel. Även om man kan hitta samma spridning gällande ambition på den profana sidan är de mer ambitiöst inriktade körerorna fler.

Barn- och ungdomskörssidan är stor inom församlingarna. Av körerorna är ca tre fjärdedelar barnkörer och en fjärdedel ungdomskörer. I flera regioner är församlingen den enda som erbjuder körsång för barn. Inom församlingen uppger man dock en viss svårighet både med att upprätthålla en ungdomskörverksamhet och i vissa (mer geografiskt utspridda) församlingar finns det varken tidsmässiga resurser eller personresurser för kantorerna att leda barnkör på varje ort.

Figur 6. Det profana körfältets indelning enligt körtyper

Det profana körfältet är jämnare fördelat mellan de olika körtyperna. Att gospelkörerna också finns representerade här beror på att många är samarbeten mellan MAI och församlingarna. Det bör påpekas att de profana körerna ofta sjunger sakral musik, och att ordet profan i detta sammanhang främst gäller institutionstillhörighet.

Bland barn- och ungdomskörerna står musikinstitutet för största delen av utbudet.

Både manskörerna och damkörerna upplever generellt sett ett uppsving i medlemstal, medan de blandade körerna kämpar för att hitta sångare till herrstämorna. Dock finns det variation åt bägge hållen även på denna punkt. Svårigheterna med stämbalansen och nyrekryteringen av manssångare till de blandade körerna är dock inget nytt fenomen, utan en utmaning som varit aktuell

åtminstone de senaste femtio åren. Problemet med mansstämmorna tycks därtill vara ett internationellt fenomen, eller åtminstone nordiskt. I Sverige har man allt mer tvingats frånga konceptet fyrstämmig sats med tenor och bas och istället övergå till trestämmiga satser med två till tre damstämmor och en gemensam barytonstämma för herrarna.

Bland de finlandssvenska körerna har de allra flesta mångsidighet och bredd som målsättning medan genremässigt nischade körer med några regelbekräftande undantag lyser med sin frånvaro. Man kan dock skönja en viss trend vad gäller betoningen på rytmisk musik. Under de senaste tre åren har det startats några körer som uttryckligen satsar på pop-, rock- och showmusik.

En annan körtyp som haft stor genomslagskraft de senaste åren är Kör för alla-konceptet (kallas i vissa fall nybörjarkörer eller kråksångkörerna). Finlands svenska kyrkosångsförbunds förbundsdirigent Nina Kronlund konstaterar att gruppen Kör för alla-sångare växer sig större hela tiden.²⁰ Den kravlösa sången blir ett allt viktigare inslag i kyrkomusiken, konstaterar hon. Att massmedia ofta valt att lyfta fram forskningsresultat angående körsångens positiva hälsoeffekter har sannolikt varit en bidragande orsak till att just denna körtyp blivit allt mer populär. Gränsen mellan allsång och körsång kan i många av dessa fall vara lite otydlig, men klart är att Kör för alla-konceptet har tagits väl emot av både sångare och administratörer. Alla Kör för alla-körer har en hemvist inom en organisation eller församling. Inom vissa medborgarinstitut finns Kör för alla-liknande körer, men till skillnad från dem har körer som finns medräknade här är uttalat musikaliska utvecklingslinjer, trots att fokus i övrigt kan ligga på sjungandet som sådant.

Största delen av pensionärskörerna är blandade körer. Generellt sett finns det ett allt större sug efter fortsatt ambitiöst sjungande även inom pensionärssången, som tillägg till den allmänt populära allsången. Jag förutspår att pensionärsdamkörerna och -manskörerna kommer att bli fler i fortsättningen. Eftersom mans- och

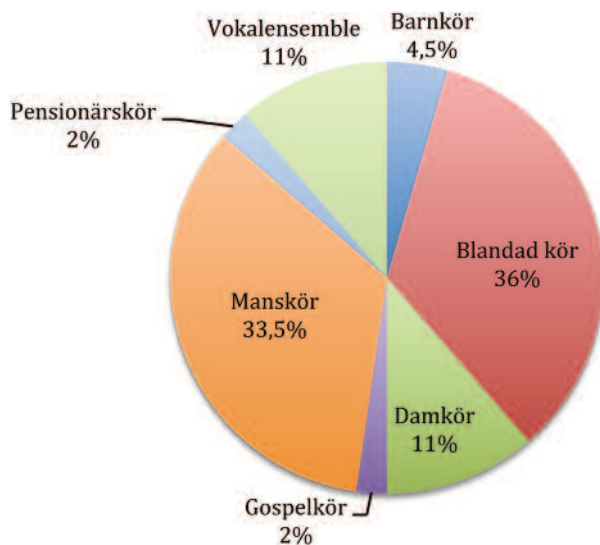
20 Intervju med Nina Kronlund den 13.8.2013

damköerna har haft allt större genomslagskraft kommer nya seniorkörer högst antagligen att uppstå allteftersom en stor grupp nu aktiva körsångare närmar sig pensionsåldern. Pensionärskörerna finns representerade inom både församlingarna, MAI och som självständiga grupper, samt som föreningar inom SPF.

4.5 De fristående köerna

Fyrtiotvå av de finlandssvenska köerna är helt fristående, vilket utgör 12 procent av hela körutbudet. Fördelningen av körtyperna skiljer sig något från körfältets allmänna indelning, eftersom manskörerna kommer ikapp de blandade köerna i antal. Istället är barnköerna betydligt färre, medan både ungdomskörer och Kör för alla helt saknas.

Figur 7. De självständiga köernas fördelning enligt körtyp

De fristående körernas verksamhet liknar i övrigt de institutionsbundna körernas. Det som saknas i form av institutions- eller församlingsrelaterade samkonserter och uppträdanden kompenseras i regel med andra samarbetsprojekt. Spridningen gällande verksamhetsform och ambitionsnivå är generellt sett jämnare bland de fristående körerna än bland de institutionsbundna, men variationen är likväl stor även här.

Det bör nämnas att de finlandssvenska körer som räknas till de mest ambitiösa till stor del är fristående grupper.

4.6 Utvecklingsförslag

Styrkorna i den finlandssvenska körstrukturen är många. Man har ett stort utbud av körer i alla regioner och många olika körtyper på de flesta orter. Inom alla körtyper och i alla regioner finns både mer ambitiösa grupper och körer med större inriktning på social samvaro.

Som komplement till den nuvarande strukturen och för att utveckla och bredda körfältet ytterligare följer tre förslag:

1. Mångkulturalitet och integration

Den grupp som helt saknas i infrastrukturen är invandare och nyfinländare. Körer med inriktning på integration eller mångkulturell musik som musikalisk bas existerar inte i Svenskfinland. Med tanke på att integration ingår i lagen om fritt bildningsarbete samt i Undervisningsministeriets kulturpolitiska strategi för år 2020 vore det skäl att fundera över de mångkulturella inslagen i den finlandssvenska körsfären.²¹ Integrationsaspekten är en helt outnyttjad resurs både musikaliskt och socialt, och utökandet av den kulturella kompetens som integrering kan bidra med är nödvändig i framtiden.

21 http://bildningsforum.fi/sv/vad_ar_fri_bildning/ och <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980632> samt <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteen/opm14.pdf?lang=sv>

2. Fristående barn- och ungdomskör

Barn- och ungdomskörsvärksamheten inom tredje sektorn är så gott som obefintlig. Med tanke på den rådande körstrukturen och nyrekryteringen är fältet i behov av fler fristående barn- och ungdomskörer som komplement till de redan existerande institutionsbundna grupperna. Inte bara musikinstitutet bär ansvar för körfostran. I dag har en stor del av de aktiva körsångarna en körbakgrund från barnkörer, skolkörer och ungdomskörer och steget till vuxenkören har för dessa varit förhållandevis litet. Den kompetens som finns i de vuxna körerna kunde utnyttjas till att skapa och stöda nya körformer riktade till unga sångare.

3. Nischade körer

Eftersom de allra flesta körer har musikalisk mångsidighet som målsättning finns det utrymme för och efterfrågan på fler genremässigt specialiserade körer. Hittills har trenden varit populärmusikbetonad då det gäller nischade körer, medan till exempel folkmusikensembler eller genrefusioner lyser med sin frånvaro. På vokalsemblesidan finns en stor potential för sångare som vill sjunga mer individualistiskt i grupp.

5. Körernas verksamhet

De finlandssvenska körerna är aktiva musikaktörer. I verksamheten ingår förutom repetitionsarbetet minst en eller två konserter per år samt några mindre uppträdanden. Ofta håller man åtminstone en övningshelg per verksamhetsår. Flertalet körer ordnar utlandsresor bland annat till olika festivaler och ett tiotal körer åker på tävling åtminstone någon gång under sin verksamhetstid. En stor del av körerna har spelat in en eller flera skivor, antingen som dokumentation eller för distribution och försäljning.

Alla körer arbetar aktivt på att utvecklas på olika plan, enligt de egna förutsättningarna. Parallellt med den allmänna strävan att utvecklas har det uppstått en bevarandets retorik kring körlivet i Svenskfinland, som nästan blivit mer tongivande än någon annan diskussion. Att bevara kulturarvet, musiken och traditionen har blivit något av en retorisk kanon. Detta har givetvis såväl fördelar som nackdelar. Det är naturligtvis viktigt att de finlandssvenska traditionerna och sångerna hålls levande i en värld där det lokala och det globala hela tiden ställs mot varandra. Det ligger i finlandssvenskarnas intresse att bevaka och bejaka den egna kulturen så att den inte drunknar i dagens massiva utbud eller glöms bort till förmån för modernare musik. Bevarandet kan dock upplevas som en belastning som motpol till det nyskapande och innovativa.

Med hjälp av en genomgång av alla finlandssvenska körers webbplatser kan man se hur verksamheten är uppbyggd i dag. De allra flesta profana körer håller sig med en relativt väl uppdaterad webbplats, där man kan finna information om kören och

dess verksamhet, övningstider och eventuella insjungsomöjligheter. Några körer har även ljudexempel från diverse skivor och inspelningar, konserter eller övningar. Då det gäller församlingarnas körer varierar synligheten på internet, men på församlingarnas webbplatser kan man hitta information om körernas övningstider, -platser och ibland en kort presentationstext gällande verksamheten. Vissa mer konsertinriktade körer inom församlingarna har dock egna separata webbplatser som ger mer information.

För att skapa mig en bild av körernas aktuella verksamhet har jag under augusti 2013 besökt alla finlandssvenska körers webbplatser. Därtill har jag fått uppdaterad information via ett e-postutskick som gick till 45 körledare och administratörer från olika regioner samt till alla lokalförbund.

Portalen Kulturhuset.fi ingick år 2011 ett samarbete med FSSMF som gav alla FSSMF-anslutna körer (cirka 120) en möjlighet att få en webbplats uppbyggd och länkad via portalen. Väldigt många körer tog vara på denna möjlighet och under Kulturhuset.fi finns nu en stor del av de finlandssvenska körernas webbplatser samlade.

5.1 Grundförutsättningar för verksamheten

För att kunna bedriva körverksamhet finns det vissa grundbehov som måste tillfredsställas. Kören behöver ett ändamålsenligt och tillräckligt stort övningsutrymme med ett välfungerande instrument och gärna någon form av förvaringsutrymme för noter och andra tillhörigheter. Därtill behöver man kunna anställa en dirigent som får skälig lön för arbetet med kören. För det tredje behöver alla körer engagerade sångare. För detta behöver kören vara utåtriktad och aktivt arbeta med synlighet och rekrytering.

Utrymmen och lokaliteter

Ändamålsenliga övningsutrymmen är ett av grundbehoven för körernas verksamhet. För körer med institutions- eller församlingsanknytning är frågan kring övningsutrymme oftast löst genom institutionen, medan de fristående körerna kan ha svårare att hitta övningslokaliteter. På mindre orter har man kunnat lösa detta genom samarbete med exempelvis församlingarna, medan man i större städer kan vara tvungen att betala hyra för övningslokalen. På många orter är medborgarinstitutens körer utlokaliserade till skolor, som inte alltid kan erbjuda de bästa tänkbara övningsutrymmena för vuxna korister (akustik, ändamålsenliga stolar, förvaringsutrymme, välfungerande instrument och så vidare).

Av de tillfrågade köradministratörerna är det enbart Åbo som tagit upp frågan kring övningsutrymmen och belyst den som problematisk. De körer och föreningar som är medlemmar i Åbo Svenska Föreningsråd kan få tillgång till övningsutrymme i Gillesgården till ett medlemspris, men problemet är att utrymmena inte är särskilt ändamålsenliga för körsång. Eftersom ett bra instrument (flygel, piano eller elpiano) är ett grundbehov för alla körer i övningskedet kan det vara svårt att hitta ett fungerande utrymme. Där har vissa körer löst instrumentfrågan genom att själva införskaffa ett elpiano.

Då det gäller församlingarnas körer och grupper har utrymmesfrågan sällan varit ett problem. Eftersom kören är en del av församlingens egen verksamhet har man självskrivit tillgång till kyrka, församlingshem och andra av församlingens utrymmen, medan utomstående körer givetvis måste betala hyra och anpassa sig efter den tidtabell som församlingarnas egen verksamhet styr. Församlingshemmen uppfattas ofta vara bland de bästa övningsutrymmena rent akustiskt på de flesta orter.

Dirigenten och den musikaliska ledningen

En grundförutsättning för ett fungerande, dynamiskt och levande körliv är att det finns yrkeskunniga och inspirerande dirigenter och körledare. Att kunna anställa en dirigent är en förutsättning för körens existens och kören är ansvarig att se till att dirigentens arbetsförhållanden är goda och stimulerande. En förutsättning för körlivet i allmänhet och för den enskilda körens välmående och utveckling är att dirigenten aktivt visionerar och skapar ett stimulerande konstnärligt program.

De institutionsbundna körerna har en ekonomisk fördel eftersom medborgarinstituten, församlingarna eller musikinstitutet betalar dirigentens arvode. Många körledare är dock anställda på timbasis, och arvodet utbetalas i regel enbart för de timmar som hålls. Det innebär att körledaren förväntas planera verksamheten utan ersättning, vilket i praktiken leder till att körerna ändå måste betala för den delen av arbetet eller låta dirigenten arbeta gratis.

Ett annat problem med medborgar-, arbetar- och vuxeninstitutens anställningar är dirigenternas arbetsskydd. Som timlärare anställs man enbart för ett läsår i taget. Även om dirigenten planerar långsiktigt tillsammans med kören, har dirigenten inget arbetsavtal som sträcker sig längre än till terminens slut. Det jobb som utförs under sommaren, det vill säga eventuell planering och administration, görs alltså utan ett anställningsförhållande. Givetvis kan dirigenten och kören ha egna avtal, vilket är att rekommendera, men eftersom kören är en kurs inom ramen för MAI vore det för dirigentens del mer fördelaktigt om anställningsförhållandet kunde se annorlunda ut. Att dirigentjobbet snuttifieras på detta sätt innebär även att dirigentens helhetsansvar undermineras. För körens del är en långsiktig planering och god framförhållning a och o, och därmed vore det skäl för de MAI -anknutna körerna att se över anställningsavtal med sina respektive dirigenter.

De flesta finlandssvenska dirigenter får sitt levebröd från annat håll och dirigerar vid sidan om jobbet. Trots det är det skäl att minnas att dirigenten anställs för den sakkunskap hen har på området. Precis som dirigenten ansvarar för att kören

utvecklas, lever med i tiden och aktivt verkar som en del av kulturlivet på orten ifråga har även kören ett ansvar. Att se till att dirigenten får en skälig lön för det arbete hen utför är att ta ansvar inte bara för kören och dirigenten, det är att ta ett kulturpolitiskt ansvar. En aktiv och dynamisk finlandssvensk körscen förutsätter resurser och satsningar på yrkeskunniga körledare.

Dirigentens lön är inte enbart en ekonomisk fråga, utan en aspekt som även innefattar ett konstnärligt erkännande för hela körfältet. Så länge körfältet som konstform domineras av amatörkörer bör sakkunnig ledning betonas. Det ansvar som dirigenten bär är enormt sett till arbetsförutsättningarna och tidsresurserna. Att bära ett musikaliskt ansvar för såväl tradition som förändring och innovation kräver stora arbetsinsatser från dirigentens sida.

För körer med heltidsanställda dirigenter inom församlingar eller medborgarinstitut är dirigentsituationen relativt tryggad, medan det för en heltidsanställd institutionsdirigent kan vara problematiskt om det skulle uppstå en situation av misstroende mellan kör och dirigent. De fria gruppernas situation är enklare på denna front ifall samarbetet mellan dirigent och kör av någon anledning inte skulle fungera.

I församlingarna är det i regel kantorerna som sköter om körerna. Eftersom kören ingår i kantorns tjänstebeskrivning innebär det att en kantor även bär ett stort praktiskt ansvar. Detsamma gäller för de arbetar- och medborgarinstitut som har heltidsanställda musiklärare, i vars tjänst körverksamheten ingår. I de fristående körerna är detta något som man har frångått i de flesta fall. Körens dirigent bär ofta enbart det musikaliska ansvaret för verksamheten, medan styrelse och funktionärer sköter allt annat. I de flesta fall är körens styrelse oumbärlig för dirigenten, både då det gäller att fördela arbetsuppgifter och då det behövs ett bollplank för idéer och tankar.

Ingen region verkar för tillfället lida av dirigentbrist och de flesta körer verkar även vara nöjda med sina dirigenter. Dock är dirigentfrågan känslig, eftersom det speciellt på mindre orter kan vara utmanande att hitta en efterträdare till en diri-

gent. En annan aspekt som många dirigenter upplever som besvärlig är bristen på vicedirigenter och eventuella vikarier. Frågan med vicedirigenter kan dock på något plan spegla körens ambitionsnivå, men det finns undantag även här. Vissa körer använder sig av övningspianister och denna lösning är förutom övningstekniskt effektiv även ett alternativ till vicedirigent, ifall man inte har dylika resurser inom kören.

En annan utomstående resurs som allt fler körer tagit till är externa tonbildare eller sångpedagoger. I många körer är det fortfarande dirigenten som ansvarar för detta område, men beroende på dirigentens specialkunskap kan det vara en smidig lösning att ta in en utomstående sångpedagog. För mer långsiktiga resultat är det dock önskvärt att tonbildaren inte enbart har hand om uppsjungningen utan även medverkar i slutskedet av repetitionsfasen, inför konserterna. I bästa fall är samarbetet mellan tonbildare och dirigent mycket givande för alla inblandade genom hela arbetsprocessens gång.

Flertalet tillfrågade dirigenter har tagit upp frågan om nyrekrytering av sångare, speciellt på kyrkosångssidan samt i de blandade körernas herrstämmor. Dirigentens jobb försvåras betydligt ifall medlemsantalet fluktuerar eller om sångarmaterialet inte är i linje med dirigentens ambitioner. Långsiktig planering av konstnärliga visioner och målsättningar förutsätter en viss säkerhet i medlemsantal både vad gäller helhetsantalet sångare och i fråga om stämbalansen.

5.2 Körernas repertoar

Musiken är givetvis den innehållsmässigt viktigaste aspekten av körernas verksamhet. Det konstnärliga innehållet och det musikaliska visionsarbetet ligger som grund för de allra flesta körers konsertverksamhet och struktur. Den gemensamma nämnaren bland de finlandssvenska körerna kan sammanfattas i ordet bredd. Då det gäller körkulturen i allmänhet har en viss bevarandets retorik varit dominerande. En strävan att bevara och värna om kulturarv och traditioner har genomsyrat den finlandssvenska körkulturen på många plan. Parallellt med den traditionsbevarande diskus-

sionen har körerna dock satsat på att bredda repertoaren. Eftersom repertoarmässigt nischade körer inte ännu har slagit igenom i Svenskfinland i stor utsträckning, har de allra flesta istället satsat på att blanda olika stilar. Studentkörerna och vissa av kammarkörerna torde vara de som stilistiskt sett har hållit sig främst inom den klassiska musikens ramar, även om dessa också har gjort gästspel inom andra genrer.

Tradition är en av många körers stöttepelare då det kommer till repertoaren och till verksamheten i allmänhet. Speciellt för de blandade körerna och mansköerna finns det mycket anrik repertoar att tillgå, medan man på damkörssidan har en kortare tradition att falla tillbaka på. Camilla Cederholm visar dock i sin doktorsavhandling på att den så kallade sångskatten befinner sig i ett brytningsskede. De sånger som tidigare uppfattats som traditionella har i dag fått mindre plats i till exempel skolundervisningen, vilket har lett till en mindre spridning.²²

Gällande den traditionella körrepertoaren kan man konstatera att den folkbildande aspekt som präglade 1800-talets slut och 1900-talets början, då den så kallade finlandssvenska körrörelsen tog fart, inte längre uppfattas som särskilt viktig. I dag har körerna ett mera estetiskt och underhållande syfte framom folkbildning eller som en samlande kraft för den svenskspråkiga befolkningen. I sångfestsammanhang betonas ändå samlingsaspekten fortfarande och det är även där som den traditionella finlandssvenska körrepertoaren med folkvisor och finlandssvensk körlyrrik levtt vidare allra starkast. Inom ramen för sångfestverksamheten och på förbunds nivå har även traditionsbevarandet varit viktigt.

De allra flesta finlandssvenska mansköer tar avstamp i den traditionella manskörsrepertoaren. Den så kallade *Blå boken* har varit avgörande för en förenad manskörsrepertoar.²³ Här kan man se en viss skillnad jämfört med damköerna, som

22 Cederholm (2013)

23 Den så kallade *Blå boken*, som innehåller standardrepertoar för manskör, har utkommit sedan år 1958 i Sällskapet Muntra Musikanter regi. Hedberg, K. G. (red.). (1958). 200 kvartettsånger utgivna av Sällskapet M.M. Helsingfors: Sällskapet Muntra Musikanter

inte i samma utsträckning har en gemensam traditionell repertoar att tillgå, åtminstone inte i lika samlad form. För damkörens del har det varit avgörande att hela tiden beställa, arrangera och skapa ny repertoar för att ha musik att ta till vid olika tillfällen. Situationen för de blandade köerna å sin sida är en annan. Trots att många blandade körer har varit trogna den finlandssvenska folkvisetraditionen, så är bredden och mångfalden av musikstilar så stor att man inte riktigt kan tala om en gemensam traditionell repertoar för blandade körer. FSSMF:s sångböcker har ändå varit förenande repertoarmässigt med en blandning av sakrala och profana klassiker, folkvisor för kör och nyskrivna inhemska körverk.²⁴

Pop, rock och visa

En av orsakerna till att sångskatten befinner sig i ett brytningsskede är att man generellt sett breddat körmusiken och att populärmusiken har fått en allt större plats i körens repertoar. I dag finns det många körer som sjunger nästan enbart pop, rock och visa. Om man jämför med situationen 20–30 år tillbaka i tiden ser man att genreutvecklingen är enorm. Man kan också skönja en viss förskjutning i den repertoaren som tidigare uppfattats som traditionell. Cederholm menar att evenemang som Skolmusik och de stora finlandssvenska sångfesterna visar tydliga tecken på att repertoaren befinner sig i ett brytningsskede, speciellt vad gäller stilbredd och tradition.²⁵

Införandet av populärmusik i körrepertoaren har fört med sig två nya aspekter. Det första är behovet av ackompanjemang. Det är inte ovanligt att köerna ackompanjeras av ett band bestående av piano, gitarr, bas och trummor. Generellt sett kan man konstatera att köerna i dag sjunger allt mindre a cappella (utan ackompanjemang), vilket kan ha konsekvenser för den musikaliska utvecklingen på sikt. Många

24 FSSMF har ett eget förlag, som bland annat gett ut Körboken 1 (1958), Körboken 2 (1972) och Körboken 3 (1982) samt nyare häften och särtryck.

25 Cederholm (2013)

gångar är ackompanjemang både ändamålsenligt, välfungerande och stilistiskt väl avvägt. Det är ändå inte oproblemiskt, då i synnerhet a cappella-sången utvecklar både renhet, tonbildning och timing. Samtidigt har ändå den på vokalensembleområdet synliga trenden med så kallad perkussiv a cappella blivit allt vanligare också i körsammanhang.²⁶

Den andra aspekten är behovet av ljudåtergivning och teknik. Det icke-akustiska ackompanjemanget för med sig en ny utmaning vad gäller ljudåtergivning och balans. Att micka upp en kör kan vara väldigt utmanande och kräva både specialutrustning och specialkunskap. Detta är också en kostnadsfråga. Allmänt kan man konstatera att kraven på körkonserter har ökat betydligt vad gäller såväl det visuella som det auditiva slutresultatet. En orsak kan vara tv-shower och underhållningsprogram.

Under den senaste upplagan av den internationella körmönstringen Tampereen Sävel konstaterade juryn att populärmusiken har befast sin plats i det finländska körlivet. Långt över hälften av alla deltagande körer framförde åtminstone delar av sitt program ur en populärmusikalisk repertoar. Dock efterlyste juryn mer reflektion kring rytmusikens karaktäristika samt kring ledarrollen inom denna genre. Eftersom de flesta körledarutbildningar i Finland i dag är klassiskt inriktade är det inte självklart att dirigenterna har den kunskap som behövs för att leda populärmusik.

Att repertoaren breddas är dock en mycket positiv utveckling. Körerna återspeglar samhällets musikstruktur i övrigt, där betoningen ligger på (kommersiell) populärmusik. För sångarnas del har populärmusiken varit både uppskattad och efterfrågad. Att få sjunga sånger man känner igen verkar vara allmänmänskligt uppskattat. Ur publikens synvinkel har populärmusikinslagen på körkonserter varit mycket uppskattade och många gånger kanske också bidragit till en bredare publik än konserter med exempelvis vår tids konstmusik.

26 Med perkussiv a cappella avses här sångsätt och sångstämmor som imiterar och skapar slagverksaktiga sound och andra instrumentala ljud med rösten.

Sakral och profan konstmusik

Den sakrala repertoaren har behållit sin plats som en viktig del av körernas program, medan den profana repertoaren speciellt på konstmusiksidan allt mer ha fått ge vika för populärmusik. De allra flesta körer uppträder med jämna mellanrum i kyrkor och församlingshem, speciellt vid jultid. Kyrkosångsförbundet har varit en relativt aktiv beställare av ny sakral musik, men även många profana körer har beställt musik för kyrkorum. De klassiska storverken tycks heller inte minska i popularitet.

Studentkörerna hör till de körer som har fortsatt att ha konstmusik på sin repertoar, medan andra ensembler allt mer har frångått speciellt vår tids konstmusik till förmån för mera underhållningsbetonad repertoar. Även de flesta kammarkörer har hållit fast vid en konstmusikalisk repertoar. Dock finns det representanter inom alla körtyper som fortsatt med den mer traditionella repertoaren och/eller en repertoar med betoning på konstmusik.

Inom kyrkosångskretsar har man hållit fast vid en traditionell sakral repertoar och kyrkokörerna är även flitiga då det gäller gemensamma konsertsatsningar på större klassiska verk. Finlands svenska körförbund (FSK) har även ordnat projektsatsningar kring storverk som Händels Messias och Mozarts Requiem, och satsningarna har varit populära. Att få sjunga tillsammans med en symfoniorkester upplevs generellt som mycket stimulerande bland körsångare. Det är dock relativt sällan som tillfälle ges för dylika storverk.

Den blandade repertoaren på den sakrala sidan är troligtvis allra störst, medan det både på manskörssidan och speciellt på damkörssidan finns en efterfrågan på större verk för kyrkorum.

Nyskriven körmusik

En genremässig trend som fått stort utrymme under 1990- och 2000-talet är den nyskrivna folkmusiken. Genom denna trend har en ny generation framför allt kvinnliga kompositörer fått stiga fram. Såde Bartling, Anna-Mari Kähärä, Tellu Turkka, Jenny Wilhelms och Mia Makaroff med flera har blivit oerhört populära körtonsättare, speciellt på finskt håll. Det är också framför allt damkörerna som tillsammans med unga kompositörer har utvecklat ett nytt sound och som sett till att en ny repertoar formats. Bland de finlandssvenska damkörerna har speciellt studentkörerna samt några andra körer anammat denna populära nyfolkliga genre. Även vissa blandade körer och manskörer har hakat på denna trend.

Bland de finlandssvenska tonsättarna har Patrick Wingren, Ralf Nyqvist och Ulf Långbacka varit flitigt anlidade av körerna. Att kvinnliga tonsättare fått mera utrymme än tidigare är tydligt, även om det fortfarande är mansdominans på tonsättarfronten, speciellt inom konstmusiken. Många damkörer har valt att beställa ny musik av just kvinnliga kompositörer, vilket kan ses som en bidragande orsak till att man på nationellt håll kunnat se en utveckling mot en jämnare könsfördelning bland dagens kompositörer.

Dagens nyskrivna konstmusik är svår både rent sångtekniskt och att ta till sig som lyssnare. Detta är knappast ett nytt fenomen, men det oaktat är det på sikt en utveckling som inte gagnar någon. Dialogen mellan kör och tonsättare kan i bästa fall utmytna i väldigt ändamålsenliga kompositioner. Att arbeta aktivt för en livlig körtonsättarverksamhet ligger förhoppningsvis i alla aktörers intresse.

Både FSSMF och FSJSF har notförlag med småskalig verksamhet. Inom båda organisationerna ser man positivt på att utveckla detta forum för att bättre kunna stöda både körer och kompositörer i arbetet med ny musik. Generellt sett finns det få gemensamma kontaktytor för körer och kompositörer. Här kunde förbunden och de större administrativa enheterna vara betydligt mera aktiva och koordinera, sammanföra och understöda samarbeten mellan körer och tonsättare.

5.3 Samarbete och resor

De flesta körer samarbetar med jämna mellanrum med andra körer, orkestrar, band, solister och musiker. Andra vanliga samarbetspartners är koreografer, skådespelare, kompositörer, arrangörer och röstpedagoger. De flesta körsamarbeten har skett antingen inom Svenskfinland eller med körer från Sverige eller finska Finland. Dock är samarbete över språk- och kulturgränser inom Finland överlag mindre vanliga än samarbeten som riktar sig västerut mot Sverige.

Samarbetsprojekt av olika slag uppfattas allmänt som viktiga inslag och komplement till den egna verksamheten. Gemensamma konserter av olika slag uppfattas som positiva av både sångare och publik. En utmaning i dylika storsatsningar är givetvis den administration som många samarbetspartners medför. De samarbeten som genomförts de senaste åren har varit ganska traditionellt betonade (med samarbeten inom musik- och scenkonsten) och som komplement till dessa vore det positivt om man även kunde hitta mer överraskande samarbeten.

De olika förbunden ordnar alla med jämna mellanrum storkonserter av varierande slag, sångfester, körkavalkader och liknande. Även genremässigt inriktade projektkörer har varit populära. Större och mindre sångfester har många positiva förtecken och de deltagande körerna har uppfattat sina egna uppträdanden som viktiga inslag under tillställningarna. Vissa projektkörer har riktat sig till enskilda korister, som tillfälligt kunnat bilda en ny kör, medan andra projektkörer har bestått av många körer som gått samman kring ett speciellt körverk.

De allra flesta körer med finlandssvensk anknytning deltar i de sångfester som FSSMF arrangerar vart femte år. Att de två senaste sångfesterna har gett mer plats åt de enskilda körernas egna uppträdanden än tidigare fester innebär att fokus i någon mån har förändrats: från masssången och storkörerna till ett slags körkavalkad där varje ensemble har möjlighet att presentera sin verksamhet. Repertoarmässigt kan man konstatera att populärmusiken på de två senaste sångfesterna fått en betydligt större plats än tidigare. Ny musik framfördes främst i större samman-

hang, där många körer gått samman kring ett projekt eller liknande. Då masskörersången fått ge vika för fler mindre konserter har man på fältet riktat viss kritik mot det stora konsertantalet, vilket istället har medfört färre konsertbesökare på de enskilda körernas konserter.

Många körer har vänkörer både i Finland och utomlands och de flesta samarbetar gärna med körer från andra orter. Resor uppfattas som en socialt viktig del av körlivet och de upplevs ofta svetsa samman kören på ett positivt sätt. En stor del av körernas resor är så kallad körturism, där själva resandet och det sociala umgänget är lika viktigt som konserter och gemensamma uppträdanden med andra körer. Andra satsar på körtävlingar och festivaler, där resans huvudmål är den musikalska behållningen.

Alla samlingsprojekt har positiva förtecken. Dock finns det utrymme för samarbeten som i större utsträckning skulle rikta sig till eller utmynna i mer nyskapande former. Samarbeten över kulturgränserna, språkgränserna och samarbeten som skulle rikta sig till en potentiellt ny publik kräver resurser både ekonomiskt, administrativt och tidsmässigt. Hittills har de flesta körer varit väldigt traditionella i sina samarbeten. På denna front vore därför kreativa lösningar välkomna.

5.4 Körernas synlighet på internet och i sociala medier

Öppenhet och utåtriktning ligger säkerligen i alla körers intresse, såvida de inte fungerar som interna sångsällskap, för vilken målsättningen inte är att ge konserter, få fler medlemmar eller skapa ett intresse för körmusik. Ofta går synlighet hand i hand med körens övriga ambitionsnivå och kampen om lyssnarna är hård.

De finlandssvenska körernas webbplatser innehåller oftast relativt mycket information om gruppens verksamhet. Synligheten på internet och i sociala medier har blivit en naturlig del av marknadsföringen. Webben kan fungera mycket bra som informationskanal både internt och externt. Dock gäller det även i motsatt riktning: få saker är så dålig marknadsföring som en dålig uppdaterad webbplats med

föråldrad information eller ingen information om kommande händelser. Synligheten ger också en fingervisning om de premisser under vilka kören arbetar. Det musikaliska resultatet är givetvis omöjligt att bedöma utgående från en webbsida, i synnerhet som många saknar ljudfiler, men webbsidorna och informationen i sociala medier kan ändå ge en fingervisning om ambitionsnivån.

Körernas webbplatser

På webbplatserna beskriver körerna sig själva och sin verksamhet på olika sätt, men gemensamt är att de allra flesta betonar sångarglädjen och gemenskapen i gruppen som en grund för körens existens. Vissa körer har mer utarbetade slogans och motto än andra. Utan att ta ställning till hur motto eller mål förverkligas är vissa till pappret mer säljande än andra. Vissa körer har även ljudfiler man kan spela upp för att få en uppfattning om hur kören låter.

Gemensamt är också att de flesta körer har utförliga beskrivningar över körens historia och i många fall är historiken den mest innehållsrika delen av webbplatsen. Det verkar som om körerna generellt sett främst använder webbplatsen för att dokumentera gångna evenemang, snarare än göra reklam för framtida konserter och uppträdanden.

Vad körerna tar fasta på i sina beskrivningar varierar. Tre huvudkategorier kan dock skönjas: den klingande musiken, hemorten samt det sociala sammanhanget och samvaron. De flesta körer tar även upp en så kallad nöjesaspekt i sin presentationstext. Detta är något som ofta används som karaktäristika för amatörorganisationer. En av körsångens många funktioner är att verksamheten uppfattas som en meningsfull och lustfylld hobby.²⁷ Repertoarmässigt sett beskriver de allra flesta sin musik som bred och varierande, med inslag av många olika genrer.

27 Heiling, Gunnar (2000). Spela snyggt och ha kul: gemenskap, sammanhållning och musikalisk utveckling i en amatörorkester. Malmö: Musikhögskolan i Malmö

De axplock av slogans och motton som beskrivs här nedan är subjektivt utvalda av mig. Det är motton som skiljt sig ur mängden på något sätt eller som på ett synnerligen bra sätt beskriver kören. Det finns dock många körer som har tydliga beskrivningar av sin verksamhet som inte kommit med här.

Musikaliska beskrivningar

Vissa körer har betonat den klingande musiken framom annat i sina beskrivningar av kören. "Vasa Kammarkör vill ge sina sångare och sin publik unika musikupplevelser" medan Kammarkören Psallite framhåller att man med musiken vill "engagera människor med olika musiksmak, inte bara åhörarna utan också koristerna själva." Akademiska Sångföreningen i Helsingfors betonar musikalisk kvalitet och likaså beskriver sig damkören Evivakören som en kör som siktar högt.

Generellt kan man konstatera att social samvaro och andra utommusikaliska aspekter är viktiga för många körer, men de flesta poängterar att man också vill utvecklas och satsa musikaliskt. Wasa Sångargilles motto "Förnyelse på traditionens grund" torde vara en av de slogans som bäst beskriver den strävan som allmänt upplevs vara viktig i körsammanhang. En annan allmän trend verkar vara att körerna generellt tar avstånd från att helt och hållet stämplas som kaffedrickarsällskap. Betoningen på musikalisk ambition som komplement till att ha trevligt tillsammans är mera regel än undantag.

Med tanke på webbplatsens potential i marknadsföringssyfte vore det skäl för allt fler att beskriva kören också med ljudfiler eller videosnuttar. Att enbart läsa om en kör säger i slutändan väldigt lite om det musikaliska arbetet.

Hemorten

I takt med en ökande globalisering blir den lokala anknytningen allt viktigare. Att kunna framhäva sina rötter och sin hembygd blir allt viktigare då de globala influ-

enserna mer och mer genomsyrar både repertoar och konsertformat.

Grankulla Kammarkör skriver att ”vår strävan är att stärka kulturlivet i Grankulla”, medan Esbo Sångkör i sin tur skriver att de ”verkar för sång- och musiklivet i Esbo genom att upprätthålla körsången på orten”. Även Kronoby Manskör tar fasta på körens betydelse för hemorten och ser på sin verksamhet som ”sitt framgångsrika kulturarbete i sångens tjänst, till gagn och glädje för hembygden”.

Den sociala samvaron

Det sociala sammanhanget är viktigt för alla körer och de flesta betonar samvaron, fikapausen och vikten av att åtminstone i någon mån trivas tillsammans.

På Hangöbaserade Damkören Girls' webbplats kan man läsa följande slogan: ”musik – sköljer bort dammet ur vardagslivet”. Man poängterar dock kombinationen musik och att ha roligt tillsammans. Damkören Aquarelle i Oravais, liksom så många andra finlandssvenska körer, betonar vikten av att få ha roligt tillsammans och de ”varvar sångerna med skratt!”. Manskörerna i Gamla Karleby, Nykarleby och Jakobstad är inne på samma linje och som så många manskörer betonar de kamratskapet som uppstår inom kören som avgörande.

Lappfjärds damkör poängterar vikten av att få sjunga ut av hjärtats lust med sin slogan ”Vi sjunger hellre än bra!” och välkomnar alla intresserade med i kören. Även Degerby bortblandade kör i Ingå är inne på samma linje och på deras webbplats kan man läsa att kören ”har sett som sin främsta uppgift att verka för sina medlemmars största nöje.” Även vissa församlingskörer framhåller att alla är välkomna med. Av de körer som ingår i denna kartläggning (se kapitel 2.1) är det dock få körer som marknadsför sig genom att betona avsaknaden av inträdeskrav.

Sociala medier

Genom den explosionsartade spridningen av material och kunskap via internet har synlighet och marknadsföring av kulturevenemang fått en helt ny dimension. ”Syns du inte finns du inte” ligger knappast långt ifrån sanningen då det gäller dagens internetsynlighet. Allteftersom de sociala medierna fått en större plats i folks medvetande har de blivit en given plattform för reklam för evenemang. För körernas del har speciellt Facebook blivit en viktig källa för spridning av information och för allmän synlighet. Däremot är både Twitter och Instagram tills vidare relativt outnyttjade forum för körernas synlighet. Endast ett fåtal körer har använt sig av dessa för att försäkra sig om synlighet i flödet.

Flertalet finlandssvenska körer har en Facebook-sida som vem som helst kan gilla och gå in på. Vissa körer håller även sidorna relativt väl uppdaterade för sina läsare och lyssnare, medan ett stort antal körer enbart uppdaterar sin Facebook-sida inför en konsert eller terminsstart. Användningen av Facebook-sidan varierar med andra ord, men gemensamt för alla verkar vara att ingen kör utnyttjar sidan till fullo som kanal för synlighet och marknadsföring genom att med jämna mellanrum uppdatera med nyheter, bilder och videosnuttar, eller genom att köpa synlighet.

Hufvudstadsbladet (HBL) gjorde en satsning på körbloggar via sin webbplats, dit körer inbjudits att blogga fritt om kören. De körer som bloggar där är helsingforsbaserade Akademiska Damkören Lyran och Evivakören, Studentkören Pedavoces från Vasa samt Florakören och Brahe Djäknar från Åbo. Som bloggverktyg är HBL inte det bästa tänkbara och synligheten via dessa bloggar har inte varit optimal. Dock är satsningen mycket välkommen och fortsätter förhoppningsvis, eftersom utvecklingspotentialen är stor. Överlag är det förvånande att bloggofären fortfarande är så pass outnyttjad som marknadsföringskanal, eftersom spridningspotentialen via bloggare är mycket stor.

5.5 Körlivets styrkor och svagheter

Den generella uppfattningen på fältet är att körlivet mår bra på många punkter. Bland de tillfrågade dirigenterna och administratörerna finns det representanter från varje körtyp, institution och region. Samtliga tillfrågade uppfattar den allmänna situationen som god och positiv. Körlivets största styrka ligger i att sångarna är lojala, engagerade och ivriga att ta till sig nytt material. Man är också intresserad av olika samarbetsformer över kör-, region- och genregränser. Ingen av de tillfrågade nämnde körens konstnärliga kvalitet som en styrka, vilket kan spegla en vedertagen uppfattning om att den musikaliska kvaliteten i många fall ligger på den lägre sidan.

Flertalet dirigenter nämner dock arbetet med de musikaliska parametrarna och det konstnärliga innehållet som grundläggande för de visioner de har för kören. Vad gäller visioneringen i övrigt varierar ambitionen och de långsiktiga planerna stort. Satsningar på kompetenshöjande punktsatser inom exempelvis sångteknik verkar vara återkommande i många körer. I Västra Nyland har det lokala sång- och musikförbundet bidragit med ekonomiskt understöd åt de körer som önskat arbeta mer med tonbildning och klang.

Gemensamma konserter och sångfester intresserar i alla regioner, och samarbeten och projektkörer inom till exempel de lokala sång- och musikförbunden ses som positiva och uppskattade satsningar. I vissa fall upplever dock administratörerna den ekonomiska biten för dessa satsningar som utmanande.

Då det gäller administration och styrelsearbete verkar uppfattningen variera; vissa nämner styrelsen som en resurs och en styrka för kören, medan andra listar den administrativa sidan som en svaghet. Även rekryteringen till styrelseposter framstår som bekymmersam i ett par regioner. Speciellt på damkörösidan har man tagit upp styrelsearbetet som en utmaning och/eller svaghet, medan ett antal manskörer nämnt det som en styrka.

Bland administratörer nämns nyrekrytering som den största svagheten. Att locka unga med i verksamheten verkar vara svårt i alla regioner, särskilt på förbunds nivå. Även nyrekrytering inom de enskilda körerna, särskilt de blandade

körerna, nämns. Överlag uppfattar man en hög medelålder som en utmaning. De församlingsknutna informanterna nämner alla den höga medelåldern som ett problem för verksamheten.

En annan utmaning som tas upp är de ekonomiska förutsättningarna. För dirigenternas del gäller diskrepansen arbetsmängden i förhållande till lönen. Många dirigenter uppger att de utför en stor del av jobbet gratis. För administratörernas del tas ekonomiska faktorer upp gällande verkställandet av den konstnärliga visionen. Ofta får man ge avkall på visionerna på grund av dålig ekonomi, vilket kan bidra till en viss frustration. Dock uppger vissa körer att styrkan ligger i en självklar plats i musiklivet på orten och i publiktillströmning, speciellt kring jul och andra högtider.

Dirigentsituationen uppfattas i många regioner som ett osäkerhetsmoment. Att hitta nya efterträdare till långvariga dirigenter är ett allmänt bekymmer, även om man för tillfället verkar ha alla dirigentposter besatta. Många körledare, speciellt i Österbotten, nämner också avsaknaden av vicedirigenter som ett problem. Att hela verksamheten står och faller på dirigenten upplevs som betungande.

5.6 Utvecklingsförslag

Suget efter kompetens och engagerade och ivriga sångare är en lyckad kombination. Så länge viljan att utvecklas är stark är möjligheterna för körerna många. Nedan följer tre förslag till kompetenshöjande av körfältet:

1. Spetskunskap

Genom att samarbeta med personer som har genremässig specialkunskap eller musikalisk kunskap som dirigenter inte har kan man höja körens resultat betydligt. Att i större grad våga ta in kompetens utifrån som komplement till den kunskap dirigenten besitter skulle ha positiva effekter på körlivet. Många körer använder sig av sångpedagoger och tonbildare, men även andra musikaliska områden kunde i större grad lyftas genom spetskunskap.

2. Köptjänster

Utbildade kulturproducenter är en outnyttjad resurs inom det finlandssvenska körlivet. Att köpa olika slags tjänster inom administration och marknadsföring kunde vara en lösning som skulle underlätta både styrelsearbetet och förbättra körens synlighet. Körerna kunde i betydligt större grad sysselsätta professionella kulturarbetare inom olika områden för att höja både kompetensen och körens image.

3. Nyskriven musik

Behovet av ny körmusik är ständigt aktuellt. Samarbetet med tonsättare och arrangörer kunde underlättas genom någon form av mötesplats för körer och kompositörer. I takt med att image och brand blir allt viktigare för körerna gäller det också att ha unik musik att framföra. Mötet mellan tonsättare och kör kunde underlättas av att förbund och organisationer aktivare skulle vända sig till kompositörer och verka samordnande. Både inom FSSMF och inom FSKSF har man förlagsverksamhet som kunde vara betydligt mera aktiv och stöda detta initiativ.

6. Barn- och ungdomskörverksamheten

Den svenskspråkiga barn- och ungdomskörverksamheten befinner sig för tillfället i ett brytningsskede. Allt färre skolor har skolkörer och även inom den tredje sektorn är möjligheterna för barn och unga i skolåldern är att delta i körverksamhet mycket varierande. I många skolor kan man sjunga i kör inför olika skolfestligheter och högtider som jul- och vårfester, men de flesta skolor saknar kontinuerlig körverksamhet. Det är ett faktum att kör- och ensemblesång för barn i skolåldern ligger i en svacka.

Då det gäller den grundläggande musikutbildningen, det vill säga musikleäroinrättningarna, kan hälften av de fjorton svensk- och tvåspråkiga instituten erbjuda körsång som en form av ensemblerverksamhet. De flesta församlingar har någon form av barn- och ungdomskörverksamhet, även om den ofta är förhållandevis småskalig och har fokus på barn i lägre lågstadieåldern. Församlingens körer uppträder i regel främst på gudstjänster och har i första hand en liturgisk funktion. Även inom församlingarna har såväl antalet barnkörer som antalet deltagare minskat och då det gäller ungdomskörverksamheten råder det stor brist på både körer, sångare och ledare.

Granskar man Svenska kulturfondens ansökningslistor ser man att barnkörerna som ansökt om understöd för sin verksamhet är två till antalet under 2009–11. Det kan givetvis till stor del bero på att barn- och ungdomskörerna alla är knutna till institutioner och får sin finansiering tryggad via dem. Man kan också tolka det som att verksamheten inte alla gånger är särskilt vidlyftig, eftersom det är ett faktum att konserter, workshopar och körläger är kostsamma i dag.

Arbets- och medborgarinstituten kan erbjuda ensemblesång för barn och unga på tre orter: Pargas, Kimitoön och Oravais. I Borgå erbjuder man en sånggrupp för unga vuxna inom ramen för medborgarinstitutets verksamhet. I övrigt riktar sig medborgarinstitutets verksamhet sig uteslutande till vuxna då det gäller körsång. Solistiska ämnen samt musikteori är det däremot möjligt att ta del av oberoende ålder.

Barnkörsfältet i dag saknar flaggskepp och konkurrenskraft. På många håll verkar små grupper, vars målsättning främst är att få sjunga tillsammans under roliga och avslappnade former, medan de musikaliska målsättningarna och utvecklingslinjerna har kommit i andra hand. Det är olyckligt om de finlandssvenska barnen inte kan erbjudas en möjlighet till innehållsmässigt högklassig körverksamhet. Det är givetvis viktigt att lustaspekten finns kvar, men avslappnat och roligt musicerande kan knappast ses som ett hinder för musikalisk ambition.

Att barnköerna vid musikinstituterna många gånger lever en skyddad tillvaro inom husets fyra väggar blir tydligt, då vissa musiklejare förefaller osäkra på huruvida ortens musikinstitut har en fungerande kör som man kan rekommendera för hugade elever. Hanna Mannerström, som fungerar som klasslärare, musiklejare och körledare vid Vanda musikinstitut, understryker att det är viktigt att det finns grupper också för de barn och unga som är särskilt intresserade. För dem räcker det inte med skolans kör och för dem behövs ett forum som ger utvecklingsmöjligheter. Det är ett faktum att tävlan och konkurrens grupper emellan uppstår, men det är å andra sidan olyckligt om man inte kan ha en öppen kommunikationskanal mellan olika instanser. Aktivare marknadsföring av musikinstitutets verksamhet i skolorna, och vice versa, kunde leda till ett större engagemang för alla inblandade. Mannerström påpekar att skolornas och musikinstitutets körer stöder varandra snarare än konkurrerar. De barn och unga som vill sjunga och musicera medverkar gärna i allt som erbjuds, anser Mannerström.

Samtidigt som körsången bland unga befinner sig i en liten svacka har solosång ett enormt uppsving både inom medborgarinstituten och i musikinstituterna, med

fler sökande än tidigare. Att sjunga är populärt både bland yngre och äldre elever. Att det ökade intresset för solosång skulle vara en orsak till att färre söker sig till körerna är mindre troligt. Snarare är det en fråga om utbud och kompetens som lockar folk att sjunga. Så länge det inte finns attraktiva forum för körsång söker sig ungdomar till annat. Det är min uppfattning att all slags musikverksamheter i grunden snarare stöder varandra än konkurrerar om deltagare. Enskild sångundervisning och körsång stöder varandra på ett exemplariskt sätt eftersom de utvecklar olika färdigheter som behövs inom båda genrerna.

6.1 Körverksamheten i skolorna

De Ungas musikförbund i Svenskfinland r.f. (DUNK) är en takorganisation för musikverksamhet bland barn och unga. En av de största sektorerna är musiken i skolvärlden, men man arbetar också med övrig musikalisk verksamhet som på bred front sker på fritiden. DUNK:s verksamhetsledare Martin Enroth ser bekymrat på barnkörsläget i dag. Suget efter kompetens, resurser och tid framstår som större än vad man kan tillgodose. Enroth påtalar också en viss frustration över läget i skolorna. Ofta hänger körverksamheten på eldsjälur, som själva har en bakgrund i och ett brinnande intresse för körmusiken. Eftersom det kan vara svårt att ställa krav på den grundläggande utbildningen behövs mer input från tredje sektorn. Det råder brist på både pengar och kompetens, menar Enroth. Han anser att DUNK kan stöda punktinsatser och projekt med en liten grundpenning, men poängterar att förbundet inte har möjlighet att kontinuerligt finansiera verksamhet. Vad gäller kompetensen funderar man inom DUNK på att ordna en lärarfortbildning med inriktning på kör.

Inom DUNK:s styrelse ser man allvarligt på barnkörssituationen i dag. Den allmänna uppfattningen är att skolan borde vara den instans som skulle ge en första kontakt med körmusiken och väcka intresse för körsång, men resurserna är för små. Man är enig om att ett ekonomiskt stöd till skolor som vill satsa på en mera konti-

nuerlig och ambitiös körverksamhet skulle bära frukt. Man efterlyser också mera samarbete över institutionsgränserna och lyfter fram Kronoby som ett bra exempel där gymnasiet samarbetar med Folkhögskolan och medborgarinstitutet.

Många får sin första kontakt med körsång via skolan. En utmaning för skolkörerna är att körerna är öppna för alla – något som kan upplevas både som positivt och negativt. Inom DUNK efterlyser musiklärarna mer timresurser för att kunna starta upp en skolkör och föreslår ett skolkörspaket via Svenska kulturfonden.

I Kronoby har man framgångsrikt arbetat fram konceptet Musikperiod, vilket i praktiken innebär att man under en 6-veckors period (en gymnasieperiod) helt och hållet kan ägna sig åt sång och musik. Grunden ligger i ensemblesång och förutom huvudlärare Malin Storbjörk har man gästande lärare med specialkompetens inom olika områden. Musikperioden har genomförts som ett samarbete med gymnasiet och Kronoby folkhögskola. Trots att man inte haft inträdesprov eller förhandskrav har man lyckats hålla hög kvalitet på grupperna.

6.2 Martin Wegelius-institutet och körmusiken

Till Martin Wegelius-institutets primärverksamhet hör att ordna årligen återkommande sommarläger. I samband med institutets huvudkurs har man märkt att kören är mycket populär som tillägg till den individuella sång- och spelundervisningen som kursdeltagarna får. ”Ungdomarna som kommer till kursen är jätteivriga och intresserade av kör- och ensemblesång”, säger MWI:s verksamhetsledare Hanna Karlsson. Tillsammans med MWI:s kursrektor Sofia Lindroos understryker hon vikten av att vara öppen för olika musikstilar, även om kursernas fokus traditionellt har legat på konstmusiken. Lindroos poängterar även frågan om ansvar. ”MWI bör, precis som musikinstitutet, bära ansvar för musikfostran”, säger Lindroos. Hon anser det speciellt viktigt att låta den klassiska musiken ta utrymme, trots att rytmisk musik i dag vinner allt mer terräng.

Hanna Karlsson lyfter också fram vikten av kontinuitet. ”Man måste låta musik

ta tid”, säger Karlsson och anser att det finns en risk för att dagens projektinriktade arbete på sikt kan undergräva den musikaliska grundtekniken.

Inom MWI har det i olika repriser existerat projektkörer av olika slag. Både Karlsson och Lindroos har uppfattat ett sug efter en dylik satsning på nytt. I Helsingfors har man hösten 2013 på ivriga körsångares begäran fortsatt att sjunga tillsammans i en mindre grupp efter att sommarkursen tagit slut. Att utvidga det konceptet är ingen omöjlighet, menar Karlsson.

Man ser även positivt på samarbete med skolorna, DUNK och andra aktörer för att stöda ungdomskörverksamheten på ett bredare plan, både i form av punktinsatser och i form av utbildning av körledare. Inom bägge organisationer ser man positivt på att samarbeta kring fortbildning och utbildning av musklärare och körledare. MWI har nyligen avslutat en treårig satsning på en körledarutbildning i tre nivåer.

6.3 Körsången inom musikinstitutet

Barnkörssång finns på läsordningen vid de svensk- eller tvåspråkiga kommunalt och statligt finansierade musikleäroinrättningarna i Jakobstad, Raseborg, Esbo, Helsingfors, Vanda och Borgå samt på Åland.²⁸ Barnköreerna inom Musikinstitutet Kungsvägen i Esbo leds av Rabbe och Christel Österholm. I Kungsvägen sjunger cirka 50 barn i de olika köreerna och traditionen av körsång inom musikinstitutet är fortfarande stark. Körledarna ser att musikinstitutet har ett ansvar för att körsången och barnkörstraditionen hålls levande och vital. Rabbe Österholm påpekar att musikinstitutets uppdrag inte är att producera stjärnor, åtminstone inte över en natt. Istället är det den kontinuerliga verksamheten och upprätthållandet av körinstrumentet som man satsar på. ”Shower som Körslaget, Idols och andra liknande

28 De musikleäroinrättningar som saknar kör på läsordningen är Korsholm, Vasa, Närpes, Åbo, Pargas, Kyrkslätt och Grankulla musikinstitut.

program har gjort bilden av körmusicerandet lite skev”, menar Christel Österholm. Hon ser också en tydlig trend inom sina körer mot att alla vill vara solister. Det är enkelt att låta alla komma fram i enstaka fraser, men hon framhåller vikten av att fortsätta jobba med en blandning av tradition och förnyelse. ”Det skulle vara olyckligt om barnen som sjungit i Kungsvägens körer inte kunde en enda av de traditionella barnkörssångerna då de går ut musikinstitutet”, säger Österholm.

I Kungsvägen har man löst frågan om sjungande pojkar så att man bildat en egen gosskör för dem. Då det är förhållandevis få killar som vill sjunga i kör blir balansen i en blandad kör så pass ojämn att pojkarna ofta hoppar av efter ett tag. ”Då de får musicera enbart tillsammans med andra killar hålls intresset uppe på ett annat sätt”, säger Rabbe Österholm. Kungsvägen är hittills det enda finlandssvenska musikinstitutet som har en gosskör och som löst frågan med sjungande pojkar på detta sätt.

På Åland har man aktiva körer inom musikinstitutet och precis som i Kungsvägen planerar man att starta en gosskör. Gosskören på Åland kommer att vara ett samarbete mellan Mariehamns Kvartetten och Ålands Musikinstitut. De åländska barnkörerna besökte hösten 2013 Musikinstitutet Kungsvägen och man ordnade en gemensam konsert med båda musikinstitutens körer.

I Vasa har Kuula-institutet inte haft någon kör sedan 1990-talet. Rektor Rolf Nordman påpekar att det varit brist både på intresse bland eleverna, och på duktiga körledare. Istället har man låtit musikklasserna sköta körverksamheten för barn och unga. Dock finns det inte musikklasser på svenska i Vasa, utan enbart på finska. Nordman håller med om att det vore naturligt att precis som på instrumentsidan ha kör- eller ensemblesång som en verksamhetsform.

Jakobstads musikinstitut har en körverksamhet som riktar sig till yngre barn. Dirigenten Maria Timoshenko berättar att barnkörsverksamheten vuxit sig större för varje år. I dag har man inom musikinstitutet en barnkör med cirka 45 ivriga barn i åldern 7–11 år. Timoshenko konstaterar dock, precis som andra tillfrågade, att kunniga ledare är en brist i dag. Enligt henne borde man försöka förbättra situatio-

nen genom att utbilda och fortbilda lärare och körledare som är intresserade av barnkör.

Borgånejdens musikinstitut tillämpar en tvåspråkig barnkårsmodell. Körverksamheten inleddes på nytt år 2008 under ledning av Mia Makaroff. År 2011 hade underlaget blivit så stort att man delade upp körerna i tre delar: en träningsskör, en barnkör och en ungdomskör. Barnkörerna har haft livlig verksamhet. De har bland annat rest till S:t Petersburg och utarbetat den tvåspråkiga musikalen Kronobarnen. Borgånejdens musikinstitut är det enda musikinstitutet som prövat en tvåspråkig körmodell och man är mycket nöjd med resultatet.

Trots att de musikinstitut som erbjuder kör har en aktiv verksamhet är den inte på alla håll tillräckligt synlig och utåtriktad. Musikinstitutet kunde bli bättre på att marknadsföra sina körer. Ofta kan körverksamheten inom musikinstitutet vara ambitiös och resultatet kan vara av god kvalitet. Bristen på utåtriktad reklam innebär ändå att körverksamheten i många fall går den stora allmänheten förbi.

6.4 Församlingarnas barn- och ungdomskörverksamhet

Församlingarna erbjuder det mest täckande nätverket av barnkörer i Svenskfinland men de senaste åren har församlingarnas barnkörer minskat till antalet. De flesta församlingar erbjuder ändå någon form av sångverksamhet för mindre barn, men i många fall handlar det om små grupper med 3–5 barn. Till församlingens barnkörer är alla välkomna och man har i regel inte något inträdesprov.

Finlands svenska kyrkosångsförbunds förbundsdirigent Nina Kronlund berättar att man hade tänkt göra en specialsatsning med musik för barn och unga i samband med kyrkomusikfesten 2015. Den idén har förbundet ändå tvingats lägga på is, eftersom satsningen skulle kräva för stora resurser både ekonomiskt och deltagarmässigt. Istället satsar man nu på klassiska storverk som man hoppas att unga kan bli intresserade av och vilja medverka i. Enligt Kronlund har man med jämna mellanrum försökt göra specialprojekt för unga för att få med dem i verksamheten.

Det har dock varit svårt att få satsningarna att utmynna i något mer bestående. Ofta har man tagit till gospelmusik för att locka ungdomar, men det verkar inte intressera i det långa loppet, konstaterar Kronlund. Istället för att församlingarna försöker blåsa liv i något som vuxna ledare och kantorer tror att unga vill ha borde initiativet komma från ungdomarna själva. Istället för att idka konstgjord andning på områden som inte verkar ha behov av det, borde man satsa på sådant som deltagarna själva tror på och är bra på. Sådana satsningar borde i längden locka med sångare i alla åldrar.

6.5 Utvecklingsförslag

Här presenteras tre förslag till utveckling av svenskspråkig körverksamhet för barn:

1. Stödpaket till skolorna

Ett specifikt stödpaket för de skolor som vill starta upp skolkörsverksamhet kunde utarbetas. Det fondbaserade paketet skulle fungera som ett komplement till Kultur i skolan-bidragen och kunde innehålla allt från personresurser till repertoaridéer i ett lättillgängligt format.

2. Repertoarbank

En repertoarbank kunde utformas, som alla aktiva barn- och ungdomskörledare och musiklärare kunde ha tillgång till och tillsammans vara med och utarbeta. Sökandet efter lämplig repertoar är arbetsdrygt och därför kunde repertoarbanken fungera som hjälpmedel och inspiration och på så vis underlätta arbetet. Att dela med sig av intressant och lockande repertoar på lämplig nivå kunde bidra till att stimulera de aktiva körledarnas jobb.

3. Körperiod

Genom att införa en körperiod på 5–6 veckor i varje musikinstitut kunde man bygga upp ett nytt intresse för körmusik. Körperioden skulle fungera som inkörsport till de kontinuerliga körerna, och i de musikinstitut som inte har regelbunden körverksamhet kunde körperioden vara ett sätt att få med körsång på läsordningen utan att behöva binda upp personresurser för ett helt år.

7. Utbildning

Utbildning värderas högt i dagens samhälle. Man fokuserar och satsar mycket på skolning och kompetenshöjande verksamhet. På kördirigentsidan är läget gällande utbildning ganska splittrat. Bland körledarna finns det såväl yrkesmusiker med andra huvudämnen än körledning som amatörer med en lång musikskolning bakom sig. Endast en handfull är körledare till yrket. Det oaktat har många en gedigen körledarutbildning bakom sig och FSSMF:s och MWI:s kurser för körledare har för det mesta varit välbesökta. De senaste åren har det skett en viss generationsväxling på körledarsidan och i dag är många av de finlandssvenska kördirigenterna ganska unga.

För körsångare finns det inga möjligheter att studera körsång professionellt i dag i Finland. Solosång kan man studera på väldigt många håll på olika nivåer och med olika inriktning, och det är givet att det individuella instrumentet behöver underhåll och skolning. Dock är kör- och ensemblesång beroende av andra faktorer än enbart den enskilda rösten. Teemu Honkanen, dirigent för åboländska Key Ensemble poängterar att körsång är viktigt för alla musiker, inte bara sångare, eftersom det tränar upp gehöret på ett enastående sätt.²⁹

Det råder fortfarande brist på behöriga musklärare i de finlandssvenska skolorna i dag. Även yrkeskunniga kördirigenter är en bristvara i dag och på kantorssidan är läget likadant. Behovet av kompetens ökar hela tiden och kraven på kör-

²⁹ Intervju i YLEn Ykkönen 19.9.2013

ledare blir allt högre, i takt med att många körsångare också har en grundutbildning i musik bakom sig. Det råder enighet bland alla aktörer både inom utbildningssektorn och bland de utövande kördirigenterna om att man bör satsa på ett brett spektrum av utbildning, fortbildning och kortkurser.

Den klassiska musiken får kämpa allt hårdare om ett utrymme som tidigare varit självklart i utbildningssammanhang. Då rytmusiken fått fotfäste i skolorna, musikläroinrättningarna och inom yrkesutbildningen har konstmusiken av dess företrädare upplevts som hotad. Motsättningarna mellan populär- och konstmusiken ingår samtidigt i en större diskussion som inte enbart gäller musikutbildningarna utan också musikutbudet överlag. Inom körlivet är motsättningarna också tydliga, eftersom så många körers repertoarer allt mer betonar rytmusiken som en självklar del av körens stamrepertoar, ibland på bekostnad av den mer traditionella körmusiken.

7.1 Tredje sektorn

Inom tredje sektorn är det främst FSSMF och MWI som har riktat in sig på utbildning och fortbildning av körledare, medan man inom DUNK satsat på fortbildning och kortkurser för musklärare i skolorna. Inom FSSMF ordnar man kontinuerligt kortkurser och längre utbildningshelheter för körledare. Även MWI har ordnat kördirigeringskurser i varierande omfattning.

FSSMF:s musikråd, som ansvarar för den musikaliska ledningen på förbundsni-vå, ser utbildningsfrågorna som en av förbundets grundpelare och ledamöterna är eniga om att det finns behov av utbildning för kördirigenter på fältet. Man har märkt att utbildningar av olika slag inverkar positivt såväl på individplan som på hela fältet. Olika slags utbildningar för kördirigenter har olika funktion och inriktningar. Dels kan det röra sig om tekniska färdigheter, slagteknik och inövningsmetoder som varje körledare kontinuerligt behöver underhålla. Dels handlar det också om den sociala funktionen och mötet med andra dirigenter. Körledarskapet är ofta

ensamt och många körledare har inget självklart kollegialt sammanhang där olika dirigentrelaterade frågor kan diskuteras. Därmed blir kurserna ett viktigt diskussionsforum för körledarna.

FSSMF har även sedan år 2004 ordnat ett så kallat musikforum varje höst, som samlat landets körledare till en inspirationshelg tillsammans med någon namnkunnig ledare. Tyvärr har intresset för musikforumet minskat för varje år enligt FSSMF:s verksamhetsledare Toni Sjöblom. År 2013 har man i skrivande stund fått in väldigt få anmälningar, trots att den allmänna uppfattningen på fältet är att musikforumet har fyllt ett behov, inte bara kunskapsmässigt, utan också socialt.

Köradministration är ett annat utbildningsområde som man inom FSSMF gjort några satsningar på. I en radiointervju från 2010 föreslår Pauliina Ahokas från Musex att man kunde ordna ledarskapsskolningar med marknadsföringskunskap som en del av strävan efter en mer professionell körverksamhet. Att ta in professionella från andra områden som tjänar kören på olika plan är ett sätt att bredda kunskandet inom gruppen. Hennes uppfattning är att vi i Finland inte tar tillvara vårt kunnande tillräckligt bra. Vi behöver bli bättre på att berätta våra musikaliska historier för att de ska få vingar.³⁰

Att utbilda kördirigenter och sångare på det musikaliska planet ter sig självklart, medan man inte i lika stor utsträckning har satsat på de administrativa kunskaperna. FSSMF:s musikråd efterlyser nu bättring på detta plan och hoppas att man inom en snar framtid kan få igång en diskussion och komma med förslag till åtgärder. Även administratörer i olika regioner efterlyser utbildning och kursverksamhet i föreningskunskap. I två regioner har man dessutom konstaterat att utmaningen med att besätta styrelseposter inom olika organ har blivit allt större. Ifall administrationen försvagas kan det i sin tur leda till problem med nyrekrytering och med det konstnärliga innehållet.

30 Intervju med Pauliina Ahokas i YLEn Ykkönen 19.9.2013

Inom FSSMF har man skissat upp en ny utbildning i form av kortkurser för körledare. Inför satsningen är man inom FSSMF:s musikråd eniga om att tröskeln för utbildningen bör vara låg och att innehållet bör vara på grundläggande nivå. Därtill efterlyser man utbildningsformer som tar upp ett brett spektrum av olika ledarskapsaspekter.

7.2 Musikinstituten

Inom ramen för den grundläggande konstundervisningen ges barn och unga möjlighet att studera målinriktat med fokus på solistiska ämnen. Alla svensk- och tvåspråkiga musikinstitut kan erbjuda någon form av orkesterverksamhet och samspel, medan enbart hälften av instituten kan erbjuda körsång åt sina elever.

I Esbo har man (på finska) genom ett samarbete mellan Tapiolakören och Esbo musikinstitut år 2011 infört ämnet körsång som ett läroämne, i vilket man i likhet med alla andra instrument kan avlägga nivåprov. På detta sätt likställs körsång med vilket annat läroämne som helst som musikinstituten i dag kan erbjuda. Initiativtagare till denna satsning är Tapiolakörens dirigent Pasi Hyökki. Han hoppas att fler musikinstitut runt om i landet skall nappa på denna möjlighet. Målet är att man år 2014 skall ha ett nationellt nivåprovssystem och en gemensam läroplan för läroämnet körsång i alla musikinstitut inom Finlands musikinstitutförbund. Han jämför satsningen med det man åstadkommit inom orkesterkulturen, som knappast skulle se ut som den gör utan musikinstitutens insats. Hyökki hoppas att detta i sin tur kan skola sångare som med gedigen körkunskap kan ställa krav på körsången även i framtiden – något som på lång sikt kan utveckla körmusiken i landet. Esbo musikinstituts rektor Paula Jordan poängterar dock att detta system inte passar alla körer, och hoppas att man kan se detta som en möjlighet och inte som ett tvång.³¹

31 <http://www.sulasol.fi/lehti/arkisto/4-11/kuorolaulu-oppiaineena/>

Det är min åsikt att alla finlandssvenska musikinstitut borde ha någon form av kör- eller sångensembleverksamhet på läsoordningen. Att man inom den grundläggande musikutbildningen av olika orsaker förbiser körsången kan ha konsekvenser för hela körfältet.

7.3 Yrkesutbildningen

Sibelius-Akademien utbildar som enda högskola i Finland behöriga musiklärare till grundskolan och gymnasiet. De senaste åren har utbildningsenheten för musikföstran satsat resurser på rekrytering och synlighet för att locka studerande att söka in till utbildningen. Marina Lindholm, lektor vid den svenska enheten för musikföstran, berättar att rekryteringskampanjen gett synliga resultat. Allt fler har ansökt om plats vid utbildningen. Hon ser dock inte kvoter som ett gångbart alternativ och påpekar att de studerande måste ha en viss nivå av förkunskap. Därför varierar antalet studerande som tas in till utbildningen från år till år. För tillfället ser läget bra ut och utbildningen har många studerande, också många som är intresserade av körledning.

Den enda formellt sett svenskspråkiga enheten för yrkeshögskoleutbildningen i musik är Yrkeshögskolan Novia i Jakobstad. Inom ramen för yrkeshögskoleexamen kan man bli musikpedagog eller musiker och arbeta antingen inom det fria bildningsväsendet eller inom musikinstitutet.

Sibelius-Akademien har i olika reprisar arrangerat så kallade undantagsutbildningar för klasslärare, som gett ämneslärarbehörighet i musik. Den senaste utbildningen var populär och dessa har varit ett sätt att råda bot på bristen på behöriga musiklärare. I år har klasslärare haft möjlighet att ta del av ämnesdidaktiken vid Sibelius-Akademien. Även den kursen fylldes genast. Suget efter kompetens är stort både bland lärarna och på körfältet utanför skolvärlden, menar Lindholm.

Enligt Lindholm är bristen på barn- och ungdomskörer summan av många faktorer. I den senaste läroplanen för skolorna har man betonat spelande mer än kör-

sång och det styr givetvis innehållet i musikundervisningen. De ämneslärare som utexamineras från Sibelius-Akademien har både redskap och förutsättningar att starta körverksamhet i skolorna. Dock är det självklart att alla inte har ett specialintresse för kör.

Marina Lindholm föreslår att man för att stöda skolkörverksamheten kunde samarbeta kring en kurs för intresserade musklärare, där kursledarna skulle ha erfarenhet från skolvärldens körsång. Hon föreslår även att man kunde inrätta en repertoarbank som skulle underlätta för körledarna att hitta en passande repertoar. Enligt Lindholm kunde körledarna bli betydligt bättre på att dela med sig av material med varandra.

7.4 Utvecklingsförslag

Utbildningssektorn täcker i nuläget stora delar av fältet, med verksamhet från kortkurser till yrkesutbildning. Nedan följer tre förslag till utveckling inom utbildningsområdet:

1. Körsången som läroämne

De svenskspråkiga musikinstituterna kan förhoppningsvis på några orter gå med i det läroämnessystem för körsång som nu utarbetas. Genom samarbete mellan musikinstituterna och övriga institutioner kan man höja såväl kompetens som det allmänna intresset för körsång bland barn och unga.

2. Utbildning av körledare

För att körlivet i Svenskfinland skall kunna utvecklas, förnyas och hållas livskraftigt behövs utbildade och inspirerande körpedagoger som kan skapa dessa förutsättningar. Genom samarbete över institutionsgränserna och utbildningsnätverken kan man uppnå de största synergieffekterna gällande utbildningen av körledare på olika nivåer. Det skulle gagna hela fältet om man sammanförde kantorer, musklärare och

körledare för kortkurser och fortbildningar med olika körmusikaliska inriktningar. Att det inte enbart är tredje sektorn som står för körledarutbildningarna kunde dessutom bidra till ett visst mått av erkännande för kördirigentutbildningen och leda till större efterfrågan.

3. Mentornätverk

Eftersom körledarskapet i regel är en ensam uppgift vore ett mentornätverk administrerat av exempelvis FSSMF eller MWI ett sätt att stöda körledarna i deras arbete. För unga dirigenter behövs både bollplank och stöd för självförtroendet i arbetet. Ett bra sätt att stöda dirigenternas utveckling och arbete kunde vara att ge dem tillgång till en mentor med erfarenhet och kunskap antingen från orkestersidan eller från körlivet.

8. Köreerna som bidragstagare

Många körer finansierar stora delar av sin verksamhet genom medel från olika fonder och stiftelser, av vilka Svenska kulturfonden torde vara den största bidragsgivaren. Några körer ansöker om medel för specifika satsningar, konserthelheter, beställning av ny musik eller liknande, men i regel rör det sig om allmänna understöd för verksamheten. Vissa församlingkörer samt några körer inom medborgarinstituten kan klara av verksamheten utan bidrag, men de flesta körer är beroende av fondmedel.

Kriterierna för bidrag från Svenska kulturfonden är föränderliga i enlighet med kulturfältets sammansättning vid en specifik tidpunkt. Det finns inga färdiga modeller eller kriterier för utdelningen, utan istället är den beroende av hur spelplanen ser ut. Man kan se förhållandet mellan aktörer och finansärer som symbiotiskt i avseendet att de båda när varandra under frihet och ansvar. Som förvaltare av medel har Svenska kulturfonden både makt och ansvar över främjandet och utvecklingen av det finlandssvenska kulturlivet. Det är min uppfattning att köreerna har ett lika stort ansvar att se till att nya idéer föds, att traditioner bevaras och att kreativa plattformar skapas för musicerande på bred front. Likaså har köreerna ansvar för hur de utdelade medlen förvaltas och används. Det är i samspelet mellan finansierarna och aktörerna som kulturlivet kan utvecklas och hållas vitalt.

8.1. Köreernas ekonomiska förutsättningar

Som lagstiftningen för tillfället ser ut har en kör inga möjligheter att kunna omfattas av lagen om statsandelar. Beroende på orten är det i olika utsträckning möjligt

att söka kommunala medel. Detta innebär att körerna på alla nivåer är ojämnt beroende av fondmedel för sin verksamhet. Generellt kan man konstatera att behovet av understöd korrelerar med ambitionsnivån, även om det finns variationer även här. Vissa körer har en bättre ekonomisk grund än andra, medan man på vissa mindre orter med hjälp av talkoanda, samarbetsvilja och good-will klarar av att genomföra även större projekt med en mindre finansiering.

Överlag är de fristående körerna i större behov av understöd än de institutionsbundna, men variationer förekommer. Vissa ambitiösa MAI-körer och ensembler klarar sig under inga omständigheter med den finansiering som institutet kan erbjuda. Det ekonomiska läget bland körerna varierar överlag väldigt mycket. Generellt sett har manskörerna tack vare långa traditioner och nära kontakter till näringslivet haft en mer stabil ekonomi än damkörerna och de blandade körerna, men även här är variationen stor.

Köraktörerna på fältet har stort förtroende för Svenska Kulturfondens utdelningsprinciper. Man ser Kulturfondens bidrag som oumbärliga, speciellt för den aktiva projektverksamhet som många förbund ägnat sig åt de senaste åren, och man uppfattar generellt sett Kulturfonden som rättvis. I några regioner har man dock uttryckt en viss kritik mot utdelningssystemet, som bland en del grupper uppfattas som att det enbart gynnat en viss form av körmusik och/eller verksamhet. Några har även efterlyst någon form av feedback gällande ansökningar som har fått avslag.

Då det gäller amatörmusicerandet är de processinriktade målsättningarna lika viktiga som de resultatbaserade. Detta blir speciellt tydligt i samband med en värdediskussion kring körernas verksamhet. Det är klart att det processinriktade arbetet i körerna utgör en stor del av såväl motivationsfaktorerna för den enskilda koristen som för körens arbete i stort. Eftersom körlivet består av ideella föreningar vars primära målsättning inte är att vara vinstindrivande blir kraven på finansiering annorlunda än på det professionella musikfältet. Dock måste man komma ihåg att en snuttifiering av de ekonomiska resurserna innebär en snuttifiering av det konstnärliga innehållet. Vissa körer uppger att de till exempel säljer toalettpapper, jul-

blommor eller bakverk för att dryga ut körkassan. Det faktum att man tvingas ta till utommusikaliska metoder för att få primärverksamheten att gå runt belyser rätt väl körernas problem med finansiering.

8.2 Stödbehov

Att anordna en körkonsert är dyrt och tidskrävande. Sett till mängden arbetstimmar som ligger bakom en konsert kan man tycka att biljettpriset är lågt. Detta är en del av en betydligt större diskussion kring ämnet kulturkonsumtion och utan att desto närmare gå in på ämnet är det klart att kreativa lösningar och samarbeten mellan körer och andra aktörer borde intensifieras. Om samarbetet ökade kunde fondmedel och understöd i betydligt större utsträckning användas till den innehållsliga biten. Naturligtvis är behoven av understöd väldigt varierande också beroende på hur bidragen används.

De enskilda körerna ansöker så gott som årligen om bidrag för att kunna finansiera sin verksamhet och förverkliga sina konstnärliga planer. För de körer som inte verkar inom någon institution har understödet givetvis extra stor betydelse, eftersom man med de medlen inte bara finansierar enskilda konserter och projekt, utan också betalar dirigent, eventuell hyra för övningsutrymme och andra omkostnader som verksamheten kräver. Jämfört med institutionsbundna körer har de fristående körerna en ekonomiskt mer instabil och oregelbunden tillvaro, vilket försvårar den konstnärliga planeringen på längre sikt. För de körer som önskar jobba mer professionellt är detta en verklig utmaning, men osäkerheten gällande körens grundfinansiering är knepig för alla. Eftersom konsertverksamhet kräver planering långt på förhand – nyskriven musik beställs till exempel ofta något år på förhand och detsamma gäller bokning av vissa populära konsertlokaler – kan kortsiktig ekonomisk planering undergräva den konstnärliga ambitionen. Även solister, musiker och andra medverkande skall knytas upp till evenemang långt i förväg. Allt detta försvåras av att den ekonomiska biten för många grupper inte är tryggad ens för några år framöver.

Drar man det finansiella dagsläget i körerna till sin spets kan man konstatera att de fondmedel som utbetalas till körerna i princip går ut på att ge koristerna en möjlighet att få uppträda inför publik. Naturligtvis är situationen inte så entydig, men en del av problematiken ligger i att körlivet allmänt taget genererar väldigt lite pengar. För de allra flesta körer är intäkten från konserter, vilket borde vara den största posten på intäktsidan, de facto ofta ganska liten i förhållande till utgifterna. För amatörorganisationer och föreningar är den ekonomiska vinningen inte ett primärt mål i sig, men de ekonomiska förutsättningarna går givetvis hand i hand med det konstnärliga innehållet både vad gäller själva processen och slutresultatet.

Bidragen uppfattas som livsviktiga för körerna, men det är skäl att reflektera över de ekonomiska lösningarna. Svenska kulturfonden skall även i fortsättningen stöda körmusik på en bred front, men som komplement till bidrag och understöd borde körerna generellt bli bättre på att sälja sin musikaliska verksamhet. Det är dock viktigt att verksamhetsbidragen inte helt och hållet ersätts med andra, mer specifika stödpaket eller projektunderstöd, eftersom de allmänna verksamhetsbidragen i många fall utgör den ekonomiska grunden för många körer. Att helt förli-ta sig på och leva av olika fondmedel innebär dock på lång sikt en osäker ekonomi och en kortsiktig planering. Detta gäller framförallt de körer som inte anammat projekttrenden utan arbetar kontinuerligt.

8.3 Utvecklingsförslag

Det är klart att Svenska kulturfonden även i fortsättningen skall stöda många olika slags körmusik. Satsningar på mångfald kommer även i framtiden att vara avgörande för ett rikt och nyanserat musikliv. Konstnärligt kvalitativt innehåll och långsiktig utveckling förutsätter dock både ekonomiska resurser och satsningar på utbildning.

Nedan följer två utvecklingsmöjligheter:

1. Fleråriga stöd

För att motarbeta snuttifieringen av körverksamheten kunde man erbjuda understöd som skulle sträcka sig över till exempel en treårsperiod. Om den finansiella biten var tryggad skulle körerna få större arbetsro. Detta i sin tur skulle kräva god framförhållning av körerna och gagna både fältet som sådant och körens egen utveckling. Detta skulle speciellt främja de mer professionellt inriktade körnas arbete, men också andra körer skulle gynnas.

2. Visionering

För att körlivet skall fungera dynamiskt och livskraftigt behövs visioner och utvecklingsstrategier. De flesta körer kunde bli betydligt bättre på att visionera och tänka större, både tidsmässigt och innehållsmässigt. Genom att ordna utbildning eller workshops i visionsarbete kunde man stöda körnas framtidsplanering på ett konstruktivt sätt. Eftersom den ekonomiska planeringen och den konstnärliga visioneringen går hand i hand skulle både de enskilda körerna och hela fältet gagnas av aktivare visionering.

9. Sammanfattning och förslag

Den finlandssvenska körsången är mångsidig och upplevs av aktörerna som stimulerande. Antalet körer är stort och alla regioner kan erbjuda körsång på bred front. Repertoarmässigt har det skett en utveckling under de senaste 10–15 åren som inneburit en större genremässig bredd. Strukturellt sett har några nya körtyper tillkommit.

Det finlandssvenska körfältet består av ett stort antal amatörkörer som verkar både inom församlingar, medborgarinstitut och som fristående grupper. Körfältets styrkor är mångfald gällande såväl körtyper som repertoar, men den främsta styrkan är engagerade sångare. Man ser samarbeten och projekt som positiva tillskott och gör gärna gränsöverskridande samarbeten. En annan styrka är också körernas många gånger självskrivna plats i musiklivet. Tack vare långa anor och gamla traditioner är många körers konserter en självklarhet för en stor skara lyssnare, detta speciellt kring vissa högtider som jul, påsk och valborg.

För de körer som satsar mera ambitiöst är beroendet av fonder och stiftelser i längden problematiskt. Många av de körer som arbetar mera målinriktat är fria grupper, men inom MAI och inom församlingarna finns också ambitiösa grupper, även om största delen av församlingarnas och MAI:s verksamhet är starkt hobbyinriktad. Inom alla genrer och bland alla körtyper varierar nivån mycket både vad gäller musikaliska ambitioner och ekonomiska förutsättningar.

På dirigentsidan har man fortsatt att i stor utsträckning förlitat sig på eldsjäl-fenomenet, som tidigare präglat körledarskapet. Dagens körstruktur kräver dock

helt andra verksamhetsformer. Att ha en avlönad dirigent är inte enbart en ekonomisk fråga. Det är också en fråga om såväl yrkesstolthet för dirigenten som ett erkännande för körkonsten som sådan.

Det har länge varit svårt att fånga upp unga vuxna inom föreningslivet överlag och detsamma gäller inom körlivet. Den stigande medelåldern hos körsångarna står i direkt samband med minskningen av barn- och ungdomskörer.

9.1 Allmänna utvecklingslinjer

Att hålla körfältet livskraftigt och förankrat i nuet kan vara svårt om man allt för mycket ser det som sin uppgift att bevara den finlandssvenska kulturen i en viss form, även om verksamheten i vissa körer är starkt traditionsbunden. Den bevarande retoriken har dock på senare år fått mindre plats i diskussionen och istället har många satsat på utveckling.

Nedan lyfter jag fram tre möjliga infallsvinklar, som kan fungera som diskussionsunderlag i körer.

Experimentalism

Det som till stor del saknas på körfältet är ett mera experimentellt grepp. Vad som avses med experimentalism i detta fall kan handla om allt från den klingande musiken, sångsätt och scenframträdande till kombinationen av olika konstformer eller andra utommusikaliska element samt tillvägagångssätt och slutresultat. Inom körvärlden vilar man relativt tryggt på traditionens lagrar, även om det i de flesta regioner också finns körer som aktivt arbetat för innovation på olika plan. På den professionella sidan är en visst mått av experimentalism snarast ett livsvillkor som gäller all scenkonst. På detta plan har körlivet tyvärr hamnat i skuggan av den utveckling som skett inom den övriga tonkonsten. Detta har i sin tur lett till att glappet mellan amatörmusicerande och professionellt musikliv på vissa plan har ökat.

Ett område som skulle gagnas av större experimentlusta är repertoaren. Trots att repertoaren genremässigt har utökats och breddats rör sig körerna förvånansvärt nära varandra i repertoarval. Det är förvånande att endast ett fåtal körer ansöker om pengar för att beställa ny musik av finländska (eller utländska) tonsättare. Ett av de konstnärliga grunduppdragen hos körerna borde väl vara att se till att den musikaliska repertoaren breddas och förnyas. Där tillkommer också sysselsättningsaspekten, för vem skall sysselsätta de finländska kompositörerna om inte de finländska musikererna? Uppfattningen om att den nya musiken är ”svår” både för dem som framför den och för lyssnaren borde inte vara avskräckande utan tvärtom tilltalande i den meningen att det går att utmana förutfattade meningar. Så länge det inte finns efterfrågan på ny musik på lämplig nivå sker det heller ingen utveckling på det planet.

Många körer håller sig inom sin egen trygghetszon, men ett lite mera experimentellt grepp kunde gagna såväl körens konstnärliga utveckling, utvecklingen på individnivå som hela musikfältet som sådant. Ett av de största problemen med experimentalism handlar om tid. Hur mycket fritid körsångare har möjlighet att avsätta på sin hobby varierar både inom gruppen och givetvis mellan körerna. Blickar man mot det professionella fältet blir skillnaden i tidsanvändningen markant. Eftersom körerna i dag uteslutande är amatörbaserade blir detta problematiskt på sikt. Förnyelse, experimentlusta och nyfikenhet verkar finnas hos de flesta, så det gäller för dirigenterna att våga satsa och pröva på också mer okända koncept.

En av orsakerna till avsaknaden av mera nyskapande musicerande inom körerna handlar givetvis om tidsanvändning. Med en övning en gång i veckan är det svårt uppnå ett ofta nödvändigt kreativt flow, och det är möjligt att ett dylikt flöde är en av grundpelarna för nya uttryck.

Visionsarbete och målsättningar

Att diskutera ambitioner och målsättningar samt hur man förverkligar dessa är något som varje kör kontinuerligt borde satsa på. Vad är vi, vad vill vi vara och vart

vill vi nå är frågor som varje kör regelbundet kunde ställa sig för att se till att kören hela tiden lever med i tiden. Det är givetvis inte ändamålsenligt att försöka hitta allmänna definitioner för alla körers verksamhet eller att staka ut givna ambitionsnivåer för körverksamheten i Svenskfinland på ett övergripande plan. Däremot bör varje kör själv hitta en definition och en ambitionsnivå som motsvarar kören och som kören själv känner sig bekväm med, oberoende om definitionen är mera socialt inriktad med betoning på samvaro och gemenskap, eller om körens verksamhet i första hand utgår från musikaliska ambitioner.

Konkreta mål, som exempelvis konserter och uppträdanden eller utvecklandet av vissa musikaliska kvaliteter är enklare att såväl formulera som att förverkliga. Många körer har även något motto eller slogan, samt andra mer allmänna och abstrakta målsättningar med verksamheten. Ju tydligare målsättningarna är uttalade, desto lättare är det för koristerna att hitta sin plats i processen som skall leda fram till målet.

Genom att förtydliga sin arbetsfär är det lättare att strukturera upp hur man bäst når sina mål. Alla målsättningar behöver inte vara storslagna eller vidlyftiga, det kan handla om att lära sig sjunga rena durterser eller att ha fler och roligare fester tillsammans i kören. Huvudsaken är att kören, styrelsen och dirigenten med jämna mellanrum för denna dialog.

Resultatuppvisning

Konsertverksamheten bland de finlandssvenska körerna är både regelbunden och aktiv. En konsert är ett bra och beprövat sätt att visa upp sig för omvärlden. Att få uppträda med den repertoar man övat in fungerar bra som morot under inövningsperioden. Alla körer vill säkert uppträda med jämna mellanrum men frågan är om man inte kunde utvidga visionerna kring den konstnärliga slutprodukten. Beroende på ambitionerna i kören och de ekonomiska realiteterna är en konsert inte nödvändigtvis alltid den optimala slutprodukten.

Givetvis är konserten också ett sätt för kören att få en inkomst, men å andra sidan är en konsert ofta en dyr tillställning, och det är de facto inte särskilt många körer som kan göra ekonomiskt vinst på konsertverksamheten.

Eftersom körers primära målsättningar inte är att göra ekonomisk vinst kunde en större kreativitet gagna både kören och fältet. Fortfarande har många körer ett mycket traditionellt verksamhetsupplägg med jul- och vårkonsserter som de primära målsättningarna. Att visa upp körens utvecklingsresultat kunde dock göras i många fler former; i andra typer av konsserter eller i en helt annan form. Att ändra på välbeprövade och välfungerande koncept är givetvis inget självändamål, men ifall kören upplever att publiktillströmningen eller den ekonomiska biten inte motsvarar förväntningarna kan det eventuellt vara dags för nya lösningar.

9.2 Utvecklingsförslag

På basen av kartläggningmaterialet har jag lagt fram fjorton utvecklingsförslag som jag sammanfattar nedan.

Strukturella utvecklingar:

1. Integration och mångkultur. Nya körtyper med inriktning på nyfinländare och integrering kan ge nya möjligheter för körlivet.
2. Fristående barn- och ungdomskörer, som komplement till de institutionsbundna körerna.
3. Nischade körer, för att bredda på repertoaren och antalet körtyper.

Kompetenshöjande utvecklingar:

4. Spetskunskap. Extern musikalisk specialkunskap som utvecklar körens musikaliska kompetens.
5. Köptjänster. Om man engagerar professionella kulturarbetare, exempelvis kulturproducenter, kan administration och marknadsföring effektiveras och professionaliseras.

6. Nyskriven musik. Möten mellan kompositörer och körer behöver stöd för att ny repertoar skall födas inom olika genrer.

Utveckling för barn- och ungdomskörerna:

7. Stödpaket. Ett stödpaket riktat till skolor för startandet av skolkörer.
8. Repertoarbank. Samlad, lättillgänglig repertoarbank för lärare och barn- och ungdomskörledare
9. Körperiod. Samarbeta mellan musikinstitutet och övriga institutioner, som ett sätt att återinföra och upprätthålla körsången inom musikinstitutet och övriga institutioner.

Utbildningsutveckling:

10. Körsången som läroämne inom musikinstitutet, i enlighet med modell från Tapiolakören.
11. Utbildning av körledare. Samarbeta mellan olika utbildare för att stöda och utveckla dirigenterna.
12. Mentorprogram för körledare. Stöd för unga dirigenter i arbetet med kören och utvecklingen av yrkesprofileringen

Administrativ och ekonomisk utveckling:

13. Flerårigt ekonomiskt fondunderstöd. För att trygga långsiktig planering och verksamhet på körfältet.
14. Visionering. Workshop eller kurs i hur man arbetar med visionering inom kören.

Källor

Tryckta källor

- Ahlquist, Karen (red.) (2006). *Chorus and community*. Urbana: Univeristy of Illinois Press
- Cederholm, Camilla (2013). "Du sköna sång, vårt bästa arv" Kanonisering av en sångskatt ur ett hermeneutiskt perspektiv. Åbo: Åbo Akademis förlag
- Fagius Gunnel & Ekman Frisk Lena (red.) (2011). *Körsång Påverkar*. Wessmans Musikförlag AB
- Geisler, Ursula (2010). *Körforskning. En bibliografi*. Lund/Malmö: Körcentrum Syd
- Geisler, Ursula & Johansson, Karin (red.) (2011). *Choir in Focus 2010*. Göteborg: Bo Ejeby Förlag
- Geisler, Ursula & Johansson, Karin (red.) (2012) *Choir in Focus 2011*. Göteborg: Bo Ejeby Förlag
- Heiling, Gunnar (2000). *Spela snyggt och ha kul: gemenskap, sammanhållning och musikalisk utveckling i en amatörorkester*. Malmö: Musikhögskolan i Malmö
- Henningsson, Ingemar (1996). *Kör i cirkel: ett forum för individuell och kollektiv utveckling: rapport av ett FoU-projekt inom Frikyrkliga studieförbundet, KFUK-KFUMs studieförbund, Sveriges kyrkliga studieförbund och Musikhögskolan, Göteborgs universitet*. Stockholm: Sveriges kyrkliga studieförbund
- Johansson, Karin (2011). *Musik, liv och glädje - Lärares röster om undervisning, utveckling och utmaningar i högre musikutbildning*. Malmö: Musikhögskolan i Malmö

Lundgren, Hans (1999). Klara kören! Om körens organisation och ledning: en handbok för dirigenter och andra körledare. Stockholm: Gehrmans musikförlag

Rämö, Markku (2013). Tulevaisuuden kuoro? Kartoitus Dominanten kehityshankkeen tueksi. Helsingfors: Metropolia

Small, Christopher (1998). Musicking: the meanings of performing and listening. Hanover: University Press of New England

Theorell, Töres (2009). Noter om musik och hälsa. Stockholm: Karolinska Institutet University Press

Radioprogram

Inari Nuutero (red.) Kuorolaulu – harrastus vai ammatti? YLEn Ykkönen 19.9.2013

Intervju med Teemu Honkanen i YLEn Ykkönen 19.9.2013

Intervju med Pauliina Ahokas i YLEn Ykkönen 19.9.2013

Webbartiklar

HKKn kannanotto ammattikuorokeskusteluun, Helsingin Kamarikuoro.
Webbplats besökt 1.8.2013 <http://www.helsinginkamarikuoro.fi/hkk-n-kannanotto-ammattikuorokeskusteluun/>

Kulturpolitisk strategi 2020. Utbildningsministeriets publikationer 2009:14.
Webbplats besökt 18.8.2013 <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm14.pdf?lang=sv>

Lagen om fritt bildningsarbete Finlex. Webbplats besökt 18.8.2013
<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980632>

Murto, Seppo. Laulava kansa tarvitsee päteviä kuoronjohtajia. Helsingin Sanomat 25.9.2013. Webbplats besökt 26.9.2013
<http://www.hs.fi/mielipide/a1379999841835>

Turunen, Kari (2003/2008). A brief outline of the Finnish choral music. Fimic.

Webbplats besökt 1.9.2013

<http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/0/90804F261B9B3E9AC225753C004E5DA9>

Vad är fri bildning? Bildningsforum. Webbplats besökt 18.8.2013

http://bildningsforum.fi/sv/vad_ar_fri_bildning/

Viluksela, Ahti (2011). Kuorolaulu oppiaineena. Sulasol. Webbplats besökt 18.8.2013

<http://www.sulasol.fi/lehti/arkisto/4-11/kuorolaulu-oppiaineena/>

Webbplatser

Alla körers webbplatser

Bildningsalliansen <http://bildningsforum.fi>

Finlands svenska sång- och musikförbund <http://www.fssmf.fi>

Finlands musklärövrättningars förbund <http://www.musicedu.fi/se/hem>

Finlands svenska kyrkosångsförbund <http://fsksf.fi>

Martin Wegelius-institutet <http://www.mwi.fi>

Medborgarinstitutens förbund <http://ktol.fi/svenska>

Svenska pensionärsförbundet <http://www.spf.fi>

Bilaga

Förteckning över aktiva körer i Svenskfinland

Namn	Hemort	Körtyp
A-voice	Vasa	Ungdomskör
Akademiska damkören Lyran	Helsingfors	Damkör (Studentkör)
Akademiska Sångföreningen	Helsingfors	Manskör (Studentkör)
Amigo Choral	Borgå	Gospelkör
Aquarelle	Vörå	Damkör
Arbetets vänners sångkör i Vasa	Vasa	Blandad kör
aTSo-kören	Helsingfors	Ungdomskör
Aurorakören	Åbo	Blandad kör
AV i Lovisa sångkör	Lovisa	Blandad kör
AV-barnkören	Vasa	Barnkör
AV-sångkören	Helsingfors	Blandad kör
Baltic Gospel Singers	Kimitoön	Gospelkör
Barbershopkör	Mariehamn	Damkör
Barbershopkör	Grankulla	Blandad kör
Barnklängen	Lappträsk	Barnkör
Barnkör	Finström	Barnkör
Barnkör	Geta	Barnkör
Barnkör	Grankulla	Barnkör
Barnkör	Ingå	Barnkör
Barnkör	Karis	Barnkör
Barnkör	Karleby	Barnkör
Barnkör	Kronoby	Barnkör

Namn	Hemort	Körtyp
Barnkör	Kvevlax	Barnkör
Barnkör	Lemland-Lumparland	Barnkör
Barnkör	Mariehamn	Barnkör
Barnkör	Nagu	Barnkör
Barnkör	Nedervetil	Barnkör
Barnkör	Nykarleby	Barnkör
Barnkör	Oravais	Barnkör
Barnkör	Sibbo	Barnkör
Barnkör	Sund-Vårdö	Barnkör
Barnkör	Sjundeå	Barnkör
Barnkör	Terjärv	Barnkör
Barnkör i Pedersöre församling	Jakobstad	Barnkör
Barnkören Cantare	Munsala	Barnkör
Barnkören Diskanten	Borgå	Barnkör
Barnkören Dominanten	Jomala	Barnkör
Barnkören Doradus	Jakobstad	Barnkör
Barnkören i Västanfjärd	Kimitoön	Barnkör
Barnkören Jomala Joy	Jomala	Barnkör
Barnkören Kvinten	Jomala	Barnkör
Barnkören Lovisaklangen	Lovisa	Barnkör
Betaniakören	Jakobstad	Gospelkör
Blandad kör	Lovisa	Blandad kör
Blokomblaanda kör	Pernå	Blandad kör
Borgå damkör	Borgå	Damkör
Borgå Kammarkör	Borgå	Blandad kör
Box sångkör	Sibbo	Blandad kör
Bragekören	Vasa	Blandad kör

Namn	Hemort	Körtyp
BreeZe	Vanda	Ungdomskör
Bromarv kyrkokör	Bromarv	Blandad kör
Brändö kyrkokör	Vasa	Blandad kör
Cajorna	Ekenäs	Blandad kör
Cantando	Lappträsk	Blandad kör
Cantarella	Esbo	Barnkör
Cantate	Jakobstad	Ungdomskör
Cantilena	Åland	Blandad kör
Canzona	Esbo	Barnkör
Capella vocalis	Mariehamn	Ungdomskör
Cavata	Esbo	Barnkör (Gosskör)
Cavatina	Esbo	Barnkör
Cawiar	Borgå	Blandad kör
Chorus Novus	Jakobstad	Blandad kör
Chorus Sancta Ceciliae	Helsingfors	Blandad kör
Con Brio	Karleby	Damkör
Con brio	Vanda	Ungdomskör
Con gioia	Vanda	Barnkör
Con Moto	Vanda	Barnkör
DaCapo	Pargas	Barnkör
Damkören Girls	Karis	Damkör
Damkören Magnificat	Mariehamn	Damkör
Degerby bortblandade kör	Ingå	Blandad kör
Den goda viljan	Sibbo	Damkör
Double up	Närpes	Vokalensemble
Ekenäs kyrkokör	Ekenäs	Blandad kör
Ekenäs manskör	Ekenäs	Manskör

Namn	Hemort	Körtyp
Ekenäs ungdomskör	Ekenäs	Ungdomskör
EP-kören	Ekenäs	Pensionärskör
Esbo Arbis Kammarkör	Esbo	Blandad kör
Esbo Kammarkör	Esbo	Blandad kör
Esbo sångkör	Esbo	Blandad kör
Escamilla	Tammerfors	Vokalensemble
EsVoces	Esbo	Blandad kör
Euforia-kören	Nykarleby	Blandad kör
Evangelicum	Vasa/Österbotten	Ungdomskör
Evivakören	Helsingfors	Damkör
Exaudio	Helsingfors/SvF	Damkör
Fanjunkars sångare	Sjundeå	Blandad kör
Finlandia order af Runeberg	Oravais	Blandad kör
Finströms ungdomskör	Finström	Ungdomskör
Flera Röster	Åland	Vokalensemble
Florakören vid Åbo Akademi	Åbo	Damkör (Studentkör)
Forsby sångkör	Forsby	Blandad kör
Freda'kören	Mariehamn	Blandad kör
Fridolins sångare	Lovisa	Manskör
Frihetsbröderna	Helsingfors	Manskör
Furahakören	Helsingfors/SvF	Blandad kör
Furorna	Esbo	Pensionärskör
Fyrklövern	Kronoby	Barnkör
Församlingskör	Larsmo	Blandad kör
Församlingskören	Pojo	Blandad kör
Gamla Karleby kyrkokör	Karleby	Blandad kör
Gamla Karleby manskör	Karleby	Manskör

Namn	Hemort	Körtyp
Gaudeamuskören	Borgå	Blandad kör
Gaudium	Kimitoön	Blandad kör
Gerbykören	Vasa	Blandad kör
Gillekören	Helsingfors	Blandad kör
Glad ton	Närpes	Barnkör
Gloriakören	Jakobstad	Damkör
Gospelkören Good News	Närpes	Gospelkör
Gospelkören Good News	Mariehamn	Gospelkör
Grankulla kammarkör	Grankulla	Blandad kör
Grannklang	Korsnäs	Blandad kör
GSP-klang	Grankulla	Pensionärskör
Gudstjänstkören	Borgå	Blandad kör
GUF-kören	Helsingfors	Blandad kör
Hangö damkör	Hangö	Damkör
Hangö manskör	Hangö	Manskör
Harmonica-kören	Esse	Blandad kör
Helsingbykören	Korsholm	Blandad kör
Helsingebygdens kör	Vanda	Blandad kör
Helsingfors gosskör	Helsingfors	Barnkör (Gosskör)
Hembygdens vänner-Larsmo sångkör	Jakobstad	Blandad kör
His master's noise	Helsingfors	Gospelkör
Hitis kyrkokör	Kimitoön	Blandad kör
Ichtys	Österbotten	Gospelkör
Intermezzokören	Åland	Blandad kör
Jacob Gospel	Jakobstad	Gospelkör
Jakobstads damkör	Jakobstad	Damkör
Jakobstads Sångarbröder	Jakobstad	Manskör

Namn	Hemort	Körtyp
Joy kids	Jakobstad	Barnkör
Jubileatekören	Helsingfors	Blandad kör
Kakofoni	St Karins	Barnkör
Kalimba	Helsingfors	Ungdomskör
Kammarkör	Lemland-Lumparland	Blandad kör
Kammarkören Bel Canto	Jakobstad	Blandad kör
Kammarkören Idun	Helsingfors	Blandad kör
Kammarkören Tolvan	Åbo	Vokalensemble
Karisklangen	Karis	Blandad kör
Karleby kammarkör	Karleby	Blandad kör
Karleby kyrkokör	Karleby	Blandad kör
Key Ensemble	Åbo	Blandad kör
Korpo sångkör	Korpo	Blandad kör
Kotka Damkör	Kotka	Damkör
Kristinestads damkör	Kristinestad	Damkör
Kristinestads kyrkokör	Kristinestad	Blandad kör
Kristinestads manskör	Kristinestad	Manskör
Kronans barnkör	Helsingfors	Barnkör
Kronoby manskör	Kronoby	Manskör
Kronoby sångkör	Kronoby	Blandad kör
Kråksång	Borgå	Kör för alla
Kråksången	Esbo	Kör för alla
KU:s gospelkör	Karleby	Gospelkör
Kvevlaxkören	Korsholm	Blandad kör
Kvintoli+	Kimitoön	Vokalensemble
Kyrkokör	Bergö	Blandad kör
Kyrkokör	Föglö	Blandad kör

Namn	Hemort	Körtyp
Kyrkokör	Ingå	Blandad kör
Kyrkokör	Jakobstad	Blandad kör
Kyrkokör	Jeppo	Blandad kör
Kyrkokör	Korsholm	Blandad kör
Kyrkokör	Korsnäs	Blandad kör
Kyrkokör	Kronoby	Blandad kör
Kyrkokör	Malax	Blandad kör
Kyrkokör	Maxmo	Blandad kör
Kyrkokör	Nedervetil	Blandad kör
Kyrkokör	Nykarleby	Blandad kör
Kyrkokör	Oravais	Blandad kör
Kyrkokör	Pargas	Blandad kör
Kyrkokör	Pedersöre	Blandad kör
Kyrkokör	Petalax	Blandad kör
Kyrkokör	Purmo	Blandad kör
Kyrkokör	Solf	Blandad kör
Kyrkokör	Sund-Vårdö	Blandad kör
Kyrkokör	Terjärv	Blandad kör
Kyrkokör	Vörå	Blandad kör
Kyrkokör	Lojo	Blandad kör
Kyrksläotts damkör	Kyrkslätt	Damkör
Kyrksläotts kammarkör	Kyrkslätt	Blandad kör
Kyrksläotts manskör	Kyrkslätt	Manskör
Kökarröster	Kökar	Blandad kör
Kör för alla	Karleby	Kör för alla
Kör för alla	Oravais	Kör för alla
Kör för alla	Korsholm	Kör för alla

Namn	Hemort	Körtyp
Kör för alla	Åbo	Kör för alla
Kör för alla/nybörjarkör	Jakobstad	Kör för alla
Körglädje	Mariehamn	Blandad kör
Körklubbis	Pargas	Barnkör
Körskola	Korsholm	Barnkör
Lady Shave	Borgå	Damkör
Lappfjärds damkör	Lappfjärd	Damkör
Lappfjärds kyrkokör	Lappfjärd	Blandad kör
Lappfjärds manskör	Lappfjärd	Manskör
Lappfjärds pensionärskör	Lappfjärd	Pensionärskör
Lappträsk sångargille	Lappträsk	Manskör
Laudate Eum	Jakobstad	Ungdomskör
Laudatekören	Närpes	Blandad kör
Let us be Frank	Helsingfors	Blandad kör
Let's go 60's	Jakobstad	Blandad kör
Liljendal kyrkokör	Liljendal	Blandad kör
Lågstadiekören Vännerna	Oravais	Barnkör
Madrigalen	Jakobstad	Damkör
Malax Damkör	Malax	Damkör
Manifestum	Helsingfors	Manskör
Manskör	Kvevlax	Manskör
Manskören Adorato	Jakobstad	Manskör
Manskören Kotka sångare	Kotka	Manskör
Manskören Raseborg	Karis	Manskör
Manskören Rågbröderna	Vörå	Manskör
Manskören Åländska sångare	Godby	Manskör
Manstolvan Munvig	Pargas	Vokalensemble

Namn	Hemort	Körtyp
Mariehamnskvartetten	Mariehamn	Manskör
Matteus barnkör	Helsingfors	Barnkör
Matteus gospel	Helsingfors	Gospelkör
Matteus kyrkokör	Helsingfors	Blandad kör
Maximuskören	Maxmo	Blandad kör
Melodiakören	Kaskö	Blandad kör
Mikaelikören	Kyrkslätt	Blandad kör
Mini-kalimba	Helsingfors	Barnkör
MiSisters	Borgå	Damkör
Mittemellankören	Sibbo	Barnkör
Mittimillan	Kronoby	Blandad kör
Moderatokören	Mariehamn	Pensionärskör
Munsala projektkör	Munsala	Blandad kör
Må bra-kören	Vasa	Damkör
Nedervetil damkör	Nedervetil	Damkör
Nice Noise	Terjärv/Nedervetil	Blandad kör
Nonen vocals	Vasa	Vokalensemble
Nonette	Ekenäs	Vokalensemble
Norakören	Närpes	Damkör
Nordsjö sångkör	Helsingfors	Blandad kör
Normens skolkör	Nykarleby	Barnkör
Notdragarna	Vörå	Barnkör
Novato	Nykarleby	Blandad kör
Novemberkören	Mariehamn	Blandad kör
Novena	Esbo	Blandad kör
Nykarleby damkör	Nykarleby	Damkör
Nykarleby manskör	Nykarleby	Manskör

Namn	Hemort	Körtyp
Nykarleby svenska pensionärskör	Nykarleby	Pensionärskör
Nådens vind	Jakobstad	Blandad kör
Närpes manskör	Närpes	Manskör
Ocarina-kören	Borgå	Barnkör
Ocarina-träningskör	Borgå	Barnkör
Ocarina-ungdomskör	Borgå	Ungdomskör
Oktaven	Larsmo	Barnkör
Olaus Petrikören	Helsingfors	Blandad kör
Oldboyskören	Jakobstad	Pensionärskör
Oratoriekören	Åland	Blandad kör
Oravais manskör	Oravais	Manskör
Oravais pensionärskör	Oravais	Pensionärskör
Out'n'loud	Helsingfors	Manskör
Paletten	Karleby	Gospelkör
Pargas damkör	Pargas	Damkör
Pargas manskör	Pargas	Manskör
Pargas pensionärskör	Pargas	Pensionärskör
Pargas sången	Pargas	Blandad kör
Passionärerna	Helsingfors	Pensionärskör
Pedersöre sångkörsförening	Ytteresse	Blandad kör
Pensionärskör	Korsholm	Pensionärskör
Pensionärskör	Pojo	Pensionärskör
Pensionärskören	Borgå	Pensionärskör
Pensionärskören Hälligång	Kimitoön	Pensionärskör
Petruskören	Helsingfors	Blandad kör
Pojo församlingskör	Pojo	Blandad kör
Primavera	Borgå	Damkör

Namn	Hemort	Körtyp
Primen	Jakobstad	Barnkör
Primo I	Ekenäs	Barnkör
Primo II	Ekenäs	Barnkör
Psallitekören	Korsholm	Blandad kör
Pure Voices	Esbo	Ungdomskör
Quinnton	Vasa	Damkör
Qunos-kören	Esse	Blandad kör
Refrängen	Liljendal	Pensionärskör
Replåtarna	Replot	Blandad kör
Rockkör	Pargas	Blandad kör
Roostaggarna	Sibbo	Pensionärskör
Roströsten	Helsingfors	Kör för alla
Runebergskören BSB	Borgå	Manskör
S:t Andreaskören	Kimitoön	Blandad kör
S:t Mårtenskören	Mariehamn	Blandad kör
S:t Olofs sångare	Nagu	Blandad kör
Sandurkören	Helsingfors	Barnkör
Sankt Mikael's kyrkokör	Finström	Blandad kör
Secondo	Ekenäs	Barnkör
Sekunden	Jakobstad	Barnkör
Septimen	Larsmo	Barnkör
Sibbo kyrkokör	Sibbo	Blandad kör
Sibbo sångarbröder	Sibbo	Manskör
Sibbo vokalensemble	Sibbo	Vokalensemble
Silverkören Argentum	Åbo	Pensionärskör
Silverquinns	Vasa	Damkör (Pensionärskör)
Sing for joy	Petalax	Blandad kör

Namn	Hemort	Körtyp
Singoalla	Mariehamn	Barnkör
Singsby sångkör	Korsholm	Blandad kör
Sjungisarna	Oravais	Barnkör
Snappertuna församlingskör	Snappertuna	Blandad kör
Soundwaves	Vanda	Ungdomskör
South point gospel	Hangö	Gospelkör
St Jacobs barnkör	Helsingfors	Barnkör
St Jacobskören	Helsingfors	Blandad kör
St Maria kyrkokör	Närpes	Blandad kör
St Olofs kyrkokör	Jomala	Blandad kör
St Olofs-kören	Bennäs	Blandad kör
Stora Fröjden	Ekenäs	Kör för alla
Studentkören Brahe Djäknar	Åbo	Manskör (Studentkör)
Studentkören Pedavoces	Vasa	Blandad kör (Studentkör)
Stämsökarna	Esbo	Barnkör
Subito	Mariehamn	Barnkör
Sundom Skolkör	Vasa	Barnkör
Sundomkören	Vasa	Blandad kör
Sunny Singers	Korsholm	Blandad kör
Svenska oratoriekören	Helsingfors	Blandad kör
Sångarna	Malax	Pensionärskör
Sångens vänner	Jakobstad	Blandad kör
Sångens vänner	Åbo	Blandad kör
Sångensemblen Halsbandet	Vanda	Vokalensemble
Sånggruppen Cayenne	Korsholm	Vokalensemble
Sånggruppen Tonfallet	Jakobstad	Blandad kör
Sångkören inom Lovisanejdens SPF	Lovisa	Pensionärskör

Namn	Hemort	Körtyp
Sällskapet MM	Helsingfors	Manskör
Sällskapet MM, seniorkör	Helsingfors	Manskör (Pensionärskör)
TaDam-kören	Helsingfors	Ungdomskör
Tenala kyrkokör	Tenala	Blandad kör
Terjärv manskör	Terjärv	Manskör
Tomas vokalensemble	Helsingfors	Vokalensemble
Tonkarlarna	Kyrkslätt	Manskör (Pensionärskör)
Tonsökarna	Esbo	Barnkör
Trallarna	Malax	Damkör
Trefaldighetskyrkans kör	Vasa	Blandad kör
Trinity Choir	Nykarleby	Ungdomskör
Triolen	Lemland	Blandad kör
Underhållningskör	Grankulla	Blandad kör
Ungdomskör	Bennäs	Ungdomskör
Ungdomskören	Åbo	Ungdomskör
Ungdomskören Surprise	Kvevlax	Ungdomskör
Vasa Kammarkör	Vasa	Blandad kör
Veteransångarna	Kronoby	Pensionärskör
Vi Norrifrån	Karleby	Pensionärskör
VIPSkören	Vasa	Pensionärskör
Vivakören	Åland	Damkör
ViVandakören	Vanda	Pensionärskör
Vivandi	Vanda	Blandad kör
Vokalensemblen Laudamus	Jomala	Vokalensemble
Vokalensemblen PS	Helsingfors	Vokalensemble
Vokalensemblen Röster	Vasa	Vokalensemble
Vox coloris de färgGlada sångarna	Ingå	Ungdomskör

Namn	Hemort	Körtyyp
Vox femina	Helsingfors	Damkör
Voxmix	Karis	Pensionärskör
Västansfjärds kyrkokör	Kimitoön	Blandad kör
Västnyländska kammarkören	Karis	Blandad kör
Vörå pensionärskör	Vörå	Pensionärskör
Walentinakören	Helsingfors	Blandad kör
Wallmokören	Lappträsk	Damkör
Wasa bygdekör	Vasa	Blandad kör
Wasa sångargille	Vasa	Manskör
Wasa sångargille seniorkör	Vasa	Manskör (Pensionärskör)
West coast gospel choir	Åbo	Gospelkör
Wörship	Vörå	Ungdomskör
Åbo damkör	Åbo	Damkör
Åbo svenska kyrkokör	Åbo	Blandad kör
Åbo sångarbröder–Musices Amantes	Åbo	Manskör
Åbolands kammarkör	Åbo	Blandad kör
Ålands projektkör	Mariehamn	Blandad kör
Årgångssången	Helsingfors	Pensionärskör
Årvas Gospel Group	Oravais	Gospelkör
ÅSFs barnkör	Åbo	Barnkör
Östersundom sångkör	Sibbo	Blandad kör
Övermark Pensionärskör	Närpes	Pensionärskör

SVENSKA KULTUR
FONDEN